

วารสารชัยมงคลปริทรรศน์

Journal of Chaimongkol Review

ISSN : 3027 - 8848 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566 Vol.3 No.2 July-December 2023

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล:

ISSN 3027-8848 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร:

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร:

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

- **บทความวิชาการ** คือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บ่งชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

- **บทความวิจัย** คือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

- **บทวิจารณ์หนังสือ** คือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรชนี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ:

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

การใช้ภาษา:

วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์:

วารสารมีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ หลังจาก accepted (ยอมรับการตีพิมพ์แล้วเท่านั้น เก็บเพียงครั้งเดียว) ทั้งนี้ทางวารสารจะดำเนินการออกใบเสร็จรับเงินกับทางมหาวิทยาลัยให้แก่ผู้ส่งบทความทุกบทความ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมดังนี้

- บทความวิชาการหรือบทความทวิการณหนังสือ จำนวน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ
- บทความวิจัย จำนวน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

กรุณาชำระค่าธรรมเนียม หลังจากได้รับอีเมลให้ชำระเงินจากวารสารแล้วเท่านั้น วารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียมให้ทุกกรณี

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี:

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ และนิติศาสตร์และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี เป็นเจ้าของวารสารชัยมงคลปริทรรศน์ วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ในระดับสูง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

ผู้จัดพิมพ์:

วารสารชัยมงคลปริทรรศน์ เป็นวารสาร peer-reviewed อย่างเป็นทางการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระปิฎกโกศล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

E-mail : paksiri.aenihon@gmail

.....

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาชินภัทร ฉินนาลโย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

E-mail : paksiri.aenihon@gmail

ภัคสิริ แอนิหน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

E-mail : paksiri.ae@mcu.ac.th

ยุทนา ขวัญเมือง

สำนักเรียนคณะจังหวัดราชบุรี, ประเทศไทย

E-mail : yutana1982@gmail.com

.....

คณะบรรณาธิการ

พระมหาไพจิตร อุตตมธโม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

E-mail : paijitsakong@gmail.com

พระเมธาวิเชียร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

E-mail : suthep.bud@mbu.ac.th

กฤตชน วงศ์รัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

E-mail : kritchana.won@gmail.pbru.ac.th

โสภาพร กล้าสกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

E-mail : sopaporn.kla@mail.pbru.ac.th

วัชร เวชประสิทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

E-mail : watchara.wet@mail.pbru.ac.th

วิวิศน์ สุขแสงอร่าม

E-mail : wiwit.suk@mail.pbru.ac.th

รักเกียรติ หงษ์ทอง

E-mail : rakkait.hon@mail.pbru.ac.th

กุลสกาวั เลาสลิตย์

E-mail : kulsakwao.lao@mail.pbru.ac.th

จักรวาล เหมือนแจ่ม

E-mail : Jack@forester64.com

นรพัทธ์ เสางทอง

E-mail : paksiri.aenihon@gmail

วารินทร์ จันทรรัตน์

E-mail : Warin_Jantararat@hotmail.com

สรัญพัทธ์ เอี้ยวเจริญ

E-mail : pbrusaranpat@gmail.com

พระครูธรรมธรไพบูลย์ ญาณวิบุโล

E-mail : oadsy1972@gmail.com

มนตรี วรภัทรทรัพย์

E-mail : papamontree@gmail.com

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หันตรา), ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

กองจัดการ

พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

จิณณะ พิทักษ์เกษมสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

จิณห์วรา จันท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

ธนพงษ์ จุ้ยเจริญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

อุษา กุศลางกูรวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

ไพรินทร์ ไตรวิทย์พานิชย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

จิรพจน์ ภู่อารัง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

นันทฤพร อุ่นริ้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ: วารสารชัยมงคลปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD: Journal of Chaimongkol Review

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
พระเมธาวิเชียร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
กฤตชน วงศ์รัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
โสภภาพร กล่ำสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
วัชร เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
วิวิศน์ สุขแสงอร่าม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
รักเกียรติ หงษ์ทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
กุลสกาวิ เลาสถิตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
จักรวาล เหมือนแจ่ม	นักวิชาการอิสระ
นรพัทธ์ เสาวทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (หันตรา), ประเทศไทย
สรัญพัทธ์ เอี้ยวเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระครูธรรมธรไพบุลย์ ญาณวิบุโล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย
มนตรี วรรณทรัพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย
วารินทร์ จันทรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ, ประเทศไทย

บทบรรณาธิการ

วารสารชัยมงคลปริทรรศน์วิชาการฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประเด็น กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระปิฎกโกศล

บรรณาธิการวารสารชัยมงคลปริทรรศน์

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(3)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(7)
สารบัญ	(8)

บทความวิชาการ

พระสูตรวิเคราะห : ความเชื่อต่อความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือ ขององคุลิมาล (สูตร)	1-13
--	------

* พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดิเรก ด้วงลอย, มัลลิกา ภูมะธน

ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 กับการดำเนินงานในองค์กร	14-21
--	-------

* อติศักดิ์ จันทร์แพง

ภูมิหลังประวัติศาสตร์การเมืองไทย ในสมัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	22-29
---	-------

* เต็มสิริ เจตเขตกันท์

หลักไตรสิกขากับการป้องกันภัยอันตรายจากสื่อดิจิทัลในโลกออนไลน์	30-37
---	-------

* พระไพรัตน์ สุ่มงคโล

ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาต่อการทำงานของใต้บังคับบัญชา	38-45
--	-------

* ชัญญาพัชร ศรีท้าวาณิชย์

ภาคผนวก	ภาคผนวก 1
---------	-----------

พระสูตรวิเคราะห์ : ความเชื่อต่อความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือ ขององคุลิมาล (สูตร) *

SUTTA ANALYSIS: BELIEF IN VIOLENCE AS A TOOL OF ANGULIMĀLA (SUTTA)

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดิเรก ตัวงลอย, มัลลิกา ภูมะธณ

Phrapalad Raphin Buddhiso, Direk Duangloy, Mallika Phumathon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง พระสูตรวิเคราะห์ : ความเชื่อต่อความรุนแรง ในฐานะเป็นเครื่องมือขององคุลิมาล (สูตร) ศึกษาความรุนแรงที่ปรากฏในองคุลิมาลสูตร ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเขียนเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ

ผลการศึกษาได้ข้อสรุปว่า องคุลิมาล เป็นผู้ที่มีพื้นฐานจิตที่ดี มีเจตนาในการแสวงหาความรู้และใช้ความรู้เป็นช่องทางในการพัฒนาตน แต่ด้วยความเชื่อและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน จึงนำไปสู่การถูกหลอกให้กระทำการโดยขาดการใช้วุฒิภาวะไตร่ตรองจึงทำไปสู่การใช้ความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และนำไปสู่การสร้างโศกนาฏกรรมเป็นชีวิตของผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก กลายเป็นรอยต่างในชีวิต ในฐานะนักโทษประหารจากผลการใช้ความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือ เพื่อประโยชน์จากการศึกษา แม้ในภายหลังจะกลับตัวกลับใจ บวชเป็นพระภิกษุบรรลุลิขณธรรมขั้นสูงในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พระสูตรวิเคราะห์; องคุลิมาลสูตร; ความเชื่อต่อความรุนแรง

Abstract

Article on Sutta Analysis: Belief in Violence As a tool of the Angulimāla (sutta), it aims to study the violence in the Angulimāla Sutta. Use study methods from related documents and research to write essays in academic articles.

The results of the study concluded that Angulimala had an excellent mental foundation. Have the intention of seeking knowledge and using knowledge as a means for self-development. However, incorrect beliefs and understanding lead to being deceived into acting without maturity and thoughtfulness, leading to violence as a tool for pursuing knowledge. And leads to tragedy in the lives of many innocent people. It has become a stain on life as a death row prisoner as a result of using violence as a tool to gain benefits from education. He returned to his new faith and was ordained as a Buddhist monk.

Keywords: Phrasutta Analyyya; Angulimala Sutta; Belief in Violence

*Received May 5, 2023; Revised May 20, 2023; Accepted June 5, 2023

บทนำ

ปัญหาของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของความเชื่อที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน รวมไปถึงการซึมซับวัฒนธรรมความรุนแรง จนกลายเป็นความเคยชิน และยอมรับกลายเป็นว่าความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไป เช่น ความเชื่อในพลังอำนาจของตน ประเทศของตน และอาวุธที่ผลิตได้ จึงนำไปสู่การสร้างสงคราม ความเชื่อในเผ่าพันธุ์ของตนเองว่าเหนือกว่าจึงนำไปสู่การสู้รบ และการสงครามระหว่างเผ่าพันธุ์ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ล่วงมาถึงสังคมไทย การที่เยาวชนวัยรุ่นมีความเชื่อในสถาบันของตนเองว่าเก่งหยาบไม่ได้ จึงนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ความเชื่อต่อความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือเพื่อรักษา “ศักดิ์ศรี” รวมไปถึงเพื่อให้เกิดการยอมรับ และเพื่อแสวงผลได้จากความรุนแรงนั้น ดังนั้นความเชื่อเหล่านี้ส่งผลกลายเป็นพฤติกรรม เป็นความเชื่อที่ไร้ปัญญา ขาดเหตุผล เป็นสาเหตุนำไปสู่ความรุนแรงทางความคิด จิตใจ และพฤติกรรม ดังเช่นปัญหานักเรียนยกพวกตีกันนั้นเกิดจากความเชื่อ “ต่อความรุนแรง” ว่าเป็นเครื่องมือในการแสวงการยอมรับ “เก่ง” และการปลุกฝังความเชื่อที่ผิดบาปจนทำให้เขาเหล่านั้นเข้าใจวงจรของการกระทำเป็นเรื่องของความ “อหังการ” และชาชาติ (เทวินทร์ ขอเหนี่ยวกลาง, 2546) หรือแม้กระทั่งความรุนแรงทางการเมืองของไทยเราที่ฝ่ายกุมอำนาจ กับฝ่ายที่ไม่สมยอมกับอำนาจ พยายามใช้ความรุนแรงในเชิงอำนาจ กับความรุนแรงในเชิงคัดค้านเป็นเครื่องมือในการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต่างฝ่ายต่างกล่าวอ้างความชอบธรรม จนกระทั่งส่งผ่าน “ความรุนแรง” ทางความคิด พฤติกรรมและความมุ่งหวังไปสู่ประชาชนจนกลายเป็น “วิวาทะ” ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือในการคงไว้ซึ่ง “อำนาจ” และได้มาซึ่งความ “ไร้ความชอบ” ธรรมของอีกฝ่าย

นอกจากนี้ยังรวมถึงเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหนึ่งมาจาก “ความเชื่อ” ที่ถูกนำไปบิดเบือนจนกลายเป็น “ความรุนแรง” (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2548; ปณิธาน วัฒนายากร, 2564) ที่ถือว่าเป็นเครื่องมือของผู้ก่อการ ในการให้ได้มาซึ่งเป้าประสงค์ปลายทาง ในหลายพื้นที่ “สงคราม” ถูกทำให้เกิดขึ้นด้วยความเชื่อที่ว่า “ความรุนแรง” จะเป็นเครื่องมือที่จะยุติได้ ดังนั้นความเชื่อต่อ “ความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือ” จึงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบแม้ในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน

ในบทความนี้ต้องการศึกษาประเด็นความรุนแรงที่ปรากฏในองคฺุลิมาลสูตร โดยใช้วิธีการสังเคราะห์จากความ “ความเชื่อของคฺุลิมาล” ที่ใช้ “ความรุนแรง” มาเป็นเครื่องมือ เพื่อศึกษาว่าความเชื่อที่ขาดฐานของการไตร่ตรองด้วยปัญญา จะส่งผลเป็นความเชื่อที่ผิดพลาด รวมไปถึงผิดบาปจากพฤติกรรมของการตัดสินใจนั้น พร้อมกันนั้นอาจเป็นเหตุส่งผลกระทบในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายซึ่งกันและกัน การด่าทอ แม้กระทั่งการฆ่า พฤติกรรมที่รุนแรงต่าง ๆ ที่ถูกนำมาเป็นเครื่องมือ ที่สัมพันธ์กับความเชื่อ หรือให้เชื่อ หรือกรณีอื่นใดที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความเชื่อที่ปรากฏในองคฺุลิมาลสูตร เพื่อสะท้อนทัศนะของ “ความเชื่อที่ขาดปัญญา” และ “ความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือ” ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิต สังคม และสภาพแวดล้อมโดยประการทั้งปวง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการมองความรุนแรงที่สัมพันธ์กับความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เพื่อที่จะเป็นข้อมูลเสริมโลกทัศน์ให้ชาวพุทธมีฐานข้อมูลเปรียบเทียบ เพื่อที่จะก้าวผ่านความเชื่อ (ศรัทธา) ที่มั่งงาย พร้อมทั้งถูกเติมเต็มด้วยปัญญาและการไตร่ตรองตามหลักของเหตุและผล ในทางพระพุทธศาสนาของเราได้ และวางท่าทีต่อความเชื่ออย่างเหมาะสมโดยมี “วิจฺารณญาณ” ในแบบชาวพุทธ “เพื่อยุติความรุนแรง” เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างไม่เบียดเบียน และก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกัน ซึ่งในบทความนี้จะได้วิเคราะห์ประเด็นศึกษาที่ปรากฏในเรื่ององคฺุลิมาลนับแต่ครั้งพุทธกาลและนำเสนอต่อไป

ภาพที่ 1 จริยวัตรของพระพุทธเจ้าในเหตุการณ์โปรดองคฺลิมาลโจรผู้ใช้ความรุนแรง เป็นเครื่องมือในครั้งพุทธกาล (ภาพออนไลน์)

หลักพุทธว่าด้วยความเชื่อ-ศรัทธา

ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ต้องเป็นความเชื่อที่ประกอบไปด้วยปัญญา ตระหนักไตร่ตรองโดยใช้ องค์คุณ องค์ธรรมเป็นข้อกำหนดในเรื่องปัญญา เพราะถ้าไม่ใช่ปัญญา ผลที่ตามมาคือ สรรพสิ่งเหล่านั้นจะ กลายเป็น ความหนักในศรัทธา จนกลายเป็นความงมงาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ข้อธรรมในทางพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เมื่อขึ้นต้นด้วย “ศรัทธา” จะต้องปิดท้ายด้วย “ปัญญา” เสมอเพื่อเป็นองค์ธรรมในการถ่วงดุลอย่าง แยกคายในการที่จะให้กระบวนการของศรัทธาดำเนินไปอย่างเหมาะสม สมเหตุสมผล และป้องกัน ความหนัก ในศรัทธา จนกลายเป็นหลง หรือผูกติด รวมไปถึงยึดติดอย่างที่ไม่ควรเป็น “ศรัทธาในพุทธธรรม มีเหตุผลรองรับ มีปัญญาคอยควบคุม จึงยากที่จะผิด นอกจากพันวิสัยจริง ๆ และก็สามารรถแก้ไขให้ถูกต้องได้ ไม่ดิ่งไปในทางที่ ผิด เพราะคอยรับรู้เหตุผลคั่นคว้าและทดลองอยู่ตลอดเวลา” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

นอกจากนี้ยังมีหลักการใช้วิจารณ์ญาณตั้งทัศนคติที่ประกอบด้วยเหตุผล “กาลามสูตร” (พระธรรม ปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ก็เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ความเชื่อที่ตั้งอยู่บนฐานของปัญญา แต่ในเวลาเดียวกัน ท่านให้เชื่อโดยใช้เกณฑ์ของปัญญาในการตัดสินใจ เพราะมีฉะนั้นแล้วจะกลายเป็นการขึ้นนำความเชื่อและ ก่อให้เกิดผลดั่งกรณีขององคฺลิมาล ที่ได้ทำการสังเคราะห์เหตุของความเชื่อที่ส่งผลเป็นความรุนแรงที่ปรากฏ อยู่ใน “องคฺลิมาลสูตร” เพื่อประโยชน์ต่อการแสวงหาความเชื่อ เพื่อการไม่เชื่อจนกว่าจะได้พิจารณาถึง ประโยชน์ คุณโทษ และความสมเหตุสมผล รวมไปถึงความเหมาะสมต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเอง

ทัศนะว่าด้วย “ความรุนแรง”

ความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งในทุกสังคม ดังนั้นจึงต้องมีศาสนาเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นทุกข์และมี ความสุข หน้าที่ของศาสนาจึงมุ่งสอนมนุษย์ให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในโลกด้วย สันติสุข แพทย์หญิงเบญจพร ปัญญา ยง จิตแพทย์กรมสุขภาพจิต ได้นิยามความหมาย “ความรุนแรง” ไว้ว่า “ความรุนแรง Violence หมายถึง การที่บุคคลใช้กำลังทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น หรือ

การข่มขู่จะทำร้ายให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือข่มขู่จะทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น รวมทั้งการใช้กำลังบังคับ กักขัง หน่วงเหนี่ยวและรุกรานสิทธิหรือเสรีภาพส่วนบุคคล

ในทัศนะของอาจารย์นิติ เอียวศรีวงศ์ มีความเชื่อว่า “ความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งของทุกวัฒนธรรม รวมทั้งวัฒนธรรมไทยด้วย...ความรุนแรงเป็นเครื่องมือ คือใช้ความรุนแรง ไม่ใช่เพื่อความรุนแรง แต่ใช้เพื่อเป้าหมายอย่างอื่น เช่น ใช้เพื่อเอาชนะในความขัดแย้ง, ใช้เพื่อปราบปรามคนชั่วหรือคนดื้อ, ใช้เพื่อกอบกู้ ศักดิ์ศรี, หรือแม้แต่ใช้เพื่อ “สันติภาพถาวร” (นิติ เอียวศรีวงศ์, 2549) ความรุนแรงในแง่ของเครื่องมือนี้ อาจารย์นิยามว่ามีในทุกวัฒนธรรม และเพราะมันเป็นวัฒนธรรม จึงอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามแต่เงื่อนไขทางสังคมด้วย พินิจ รัตนกุล มองศาสนาในมิติที่สัมพันธ์กันต่อการยุติความรุนแรงว่า “ศาสนาไม่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้มนุษย์ใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ แก้อาชังขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างของมนุษย์ทางการเมืองหรือทางวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นพลังแห่งสันติภาพอุดมคติของศาสนา คือ ร้อยรัดมวลมนุษย์เข้าด้วยกันให้มีความสัมพันธ์กันแน่นสนิทเป็นเอกภาพเดียวกันบนพื้นฐานของภราดรภาพ เพื่อจะได้มีพลังสร้างสรรค์สำหรับทำประโยชน์ให้แก่มวลมนุษย์และโลกมากที่สุด” (พินิจ รัตนกุล, 2547)

ในพระพุทธศาสนามีมุมมองต่อความรุนแรงอย่างไร ? “หลักความรุนแรงโดยไม่รุนแรง” เป็นทัศนะพุทธ ที่เกิดขึ้นตอนที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน กรุงสาวัตถี ก่อนที่จะส่งพระปุณณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังสุนาปรีตชนบทซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนท่านเอง พระองค์ได้ตรวจสอบความคิดและความเชื่อของพระปุณณะ ต่อประเด็นของความรุนแรง เมื่อเกิดขึ้นจะแก้ปัญหายังไง ?

พระพุทธองค์ ทรงถามเป็นเบื้องต้นว่า “ชาวสุนาปรีตตะ เป็นคนดุร้ายมากนัก ถ้าพวกเราด่าว่าปรีภาชเธอ เอาฝ่ามือตี ขว้างด้วยก้อนดิน เอาท่อนไม้ตี ฟันด้วยอาวุธ ฆ่าให้ตาย เธอจะคิดอย่างไร ในพวกคนเหล่านั้น ”

พระปุณณะ ได้กราบทูลตอบปัญหาของพระพุทธองค์ ทุกตอนที่พระพุทธองค์ทรงถาม ดังนี้

“ ถ้าพวกเราด่า ก็ยังดีกว่าเขาตีด้วยมือ ตีด้วยมือก็ยิ่งดีกว่าเขาขว้างด้วยก้อนดิน ขว้างด้วยก้อนดินก็ยิ่งดีกว่าตีด้วยท่อนไม้ ตีด้วยท่อนไม้ก็ยิ่งดีกว่าฟันด้วยอาวุธ ฟันด้วยอาวุธก็ยิ่งดีกว่าถูกฆ่า ถ้าเขาฆ่าจนตาย ข้าพระองค์ จักคิดว่า มีเหล่าของพระสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่อึดอัดเบื่อหน่าย ชิงชัง ร่างกายและชีวิต พากันไปแสวงหาศาสตราสังหารชีวิตของตนเองอยู่ เราไม่ต้องแสวงหาสิ่งเหล่านั้นมาสังหารชีวิตตนเอง แต่ก็มีคนจัดการเอาศาสตรามาสังหารชีวิตให้ โดยไม่ต้องร้องขอ” (ส.สพ. (ไทย) 18/88/ 84-88/ปุณณสูตร)

พระพุทธองค์ ทรงยอมรับความมีคุณธรรมข้อ หمةความข่มใจ ของพระปุณณะ จึงยอมอนุญาตให้พระปุณณะ ไปอยู่ที่สุนาปรีตชนบทได้ โดยตรัสสดุดีว่า “ ดีแล้วละ ปุณณะ ๆ เธอประกอบด้วย หمةความข่มใจ และอุสมะ ความสงบใจ จากสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ความสงบ ดังนี้ เธอจักสามารถอยู่สุนาปรีตชนบทได้ ปุณณะ เธอสามารถไปได้ ตั้งแต่วันนี้”

ในความเข้าใจของผู้เขียนเองมองว่าเหตุการณ์เรื่องพระปุณณะตรงนี้ คือ เป็นหลักคิดในการบริหารความรุนแรงด้วยความไม่รุนแรงตามแบบชาวพุทธ ประหนึ่งใช้ทฤษฎี “วนทโก ปฏิวนทนิ” เมื่อเราหยิบยื่นความไม่รุนแรงให้ เขาก็ต้องตอบรับความรุนแรงด้วยความอ่อนน้อมด้วยเช่นกัน พร้อมกันนั้นในทางพระพุทธศาสนายังมีหลักของการถือเว้น “ซึ่งการเบียดเบียนชีวิต ตามหลักปาณาติบาต พร้อมทั้งแนวปฏิบัติเรื่องของเมตตา – กรุณา” ซึ่งย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่ส่งเสริมสันติภาวะ พร้อมทั้งมีแนวทางต่อความรุนแรงด้วยความไม่รุนแรง

ในทัศนะของผู้เขียนมองว่าความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตมนุษย์ แต่เราในฐานะเป็นมนุษย์จะมีวิธีการในการบริหารจัดการความรุนแรง ด้วยหลักของความไม่รุนแรง โดยใช้หลักความเชื่อที่สัมพันธ์กับศาสนา

เช่น กรณีสถาสนาพุทธจะมีหลัก “เมตตา-กรุณา” เป็นต้น เพื่อยุติความรุนแรงในเบื้องต้น และความรุนแรงอื่นที่เกิดขึ้นเป็นภาวะสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในทุกกรณี

ความเชื่อในความรุนแรง กับภาวะการเกิดของ “อหิงสกะ”

ความเชื่อต่อความรุนแรงในเบื้องต้น ต่อทารกที่ได้รับการตั้งชื่อว่าอหิงสกะ เมื่อพ่อซึ่งเป็นบุโรหิตเชื่อต่อความอัศจรรย์ว่า “บรรดาเครื่องศาสตราอาวุธยุทธภัณฑ์อันมีอยู่ในเรือนนั้นก็ดี เครื่องพระแสงศาสตราวุธของพระเจ้าปเสนทิโกศลก็ดี ได้บังเกิดเป็นเปลวไฟรุ่งโรจน์” นั่นคือฤกษ์เกิดของเด็กเป็นดาวโจร และไปกราบทูลพระราชอาให้ “ฆ่า” เด็กเสียเพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม ด้วยความเชื่อว่าจะยุติปัญหานี้ได้ จึงเป็นการมองความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือต่อการแก้ปัญหา ความรุนแรงจากภาวะของ “โจร” ที่จะเกิดขึ้น

ดังกรณีการทำแท้งของนักเรียน นักศึกษา ฯ ที่ใช้ “ความรุนแรงต่อการฆ่าทารก” จะเป็นเครื่องมือยุติปัญหาที่ตามมา เช่น บุตรนอกสมรส พ่อแม่เสียหน้า อายุคนอื่นว่าท้องไม่มีพ่อ ไม่ต้องรับผิดชอบ ความรุนแรงต่อการฆ่าของทารก จึงเหมือนคำตอบของบุโรหิตพ่อของ “อหิงสกะ” ต่อการยุติความรุนแรงด้วยความรุนแรง ซึ่งมองในมิติหนึ่งอาจเป็นการยุติปัญหาได้ในเบื้องต้น แต่มันเป็นการสะสมความรุนแรงในจิตใจ และกลายเป็นพฤติกรรมที่นิยมความรุนแรง และเห็นความรุนแรงเป็นเรื่องปกติเมื่อจะมีพฤติกรรมในการทำแบบนั้นอีก เพราะสถิติของผู้ที่ทำความผิดกฎหมาย ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ที่เคยทำความผิดเล็ก ๆ น้อย จนสะสมเป็นคดีอาชญากรรมใหญ่ทั้งสิ้น รวมไปถึงผู้ที่เคยทำรุนแรงต่อทารกในครรภ์ ล้วนเคยมีพฤติกรรมที่รุนแรง(ฆ่า) ทารกมาเกือบทั้งสิ้น

ประการที่สอง เมื่อพ่อแนะนำให้พระเจ้าแผ่นดินใช้ความรุนแรงเพื่อการป้องปราม กับภาวะของ “โจร” ในอนาคต แต่พระราชอาไม่เห็นด้วย จึงเป็นเหตุผลที่ต้องเลี้ยงเด็กไว้ เมื่อเลี้ยงเด็กไว้จะทำอย่างไรต่อไป การยับยั้งความรุนแรง ด้วยการตั้งชื่อแก้เคล็ดแล้วจะไม่ เกิดความรุนแรงในตัวเด็ก “อหิงสกะ” ที่แปลว่าผู้ไม่เบียดเบียน เมื่อพิจารณาดู “เบียดเบียน-ไม่เบียดเบียน-อหิงสกะ-อหิงสกะ” หากพิจารณาที่ชื่อ ความรุนแรงผ่านชื่อ เหตุของการตั้งชื่อเพื่อลดความรุนแรงด้วยการตั้งว่า “ไม่รุนแรง” อาจฟังได้ในมิติของ “นัยยะ” แต่ถ้ามองว่าในบริบทของความรุนแรงที่ถ่ายทอดไปสู่ “นัยยะ” จะเห็นว่าพ่อมีจิตคิดฆ่าลูกในเบื้องต้น สัมพันธ์ไปต่อการส่งผ่านความรุนแรงที่ดูประหนึ่งว่าไม่รุนแรง “อหิงสกะ-ไม่เบียดเบียน” อันปรากฏเป็นชื่อ นั้นจะเท่ากับเป็นการส่งความรุนแรงกดทับด้วย (ชื่อ) ความไม่รุนแรงกระนั้นหรือไม่ ผู้เขียนไม่แน่ใจเพียงแต่สงสัย คำอุทานขององคภูมิลเมื่อตอนบรรลุนิพพานแล้ว “เมื่อก่อนเรามีชื่อว่าอหิงสกะ แต่ยังไม่เบียดเบียน(ผู้อื่น)อยู่ วันนี้เรามีชื่อตรงความจริง เราไม่เบียดเบียนใคร ๆ แล้ว” (ม.ม. (ไทย) 13/352/432; พระสุริโย สุขโต, และพระมหามิตร ฐิตพล โย, 2566; เทียมจิตร พ่วงสมจิตร, 2566)

ในทัศนะของผู้เขียนวิธีการนี้อาจเป็นการส่งผ่านความรุนแรงไปสู่เด็กในเบื้องต้น แม้อหิงสกะในวัยเด็กอาจจะยังไม่ทราบความถึงที่มาของชื่อ แต่เมื่อโตสมควรแก่วัยสิ่งเหล่านี้ “อหิงสกะ” จะไม่รู้เขี้ยวหรือ ? และกรณีของชื่ออหิงสกะ จะไม่เป็นที่พูดถึงกันในตอนโตบ้างหรือว่าชื่อนี้มีความเป็นมาอย่างไร ในเมื่อเรื่องใหญ่โตขนาดว่ามีเหตุการณ์ประหลาดเกิดขึ้นทั่วราชวัง เด็กจะไม่รู้เขี้ยวหรือว่าชื่อของเขาคือสัญลักษณ์ของความรุนแรง “ที่ต้องฆ่า” ที่ถูกถ่ายทอดมาจากพ่อและสังคมในภาพกว้างในขณะนั้น และเขาก็ได้ซึมซับความรุนแรง “ฆ่า” หรือการใช้ความรุนแรงจนเป็นที่มาของชื่อว่า “ไม่เบียดเบียน” มาแต่เด็กแล้วว่ำนั่นอาจเป็นวิธีการที่ถูกต้อง จึงเป็นเหตุผลที่ง่ายต่อการที่เขาจะเชื่ออาจารย์ว่า “วิชฌมุนต์” ต้องได้มาด้วยความรุนแรง ซึ่งหมายถึงการ “ฆ่า” ในฐานะเป็นเครื่องมือต่อการเรียนมนต์ เพราะฐานคิดของการฆ่าในตอนนั้นสัมพันธ์กับความรุนแรงที่จะถูกฆ่าในวัยเด็กกับการได้มาซึ่งชื่อ “อหิงสกะ” ที่แปลว่า ไม่เบียดเบียน (ชูชีพ โพชะจา, สมหวัง แก้วสุฟอง, 2562)

ความรุนแรงจากเพื่อน

เมื่อถึงวัยสมควรมารดาบิดาจึงส่งไปสู่พระนครตักกลีลาของอาจารย์ทศปาโมกษ์ เพื่อเรียนวิชาและศิลปศาสตร์ อหิงงกุมารเมื่ออยู่ในสำนักของอาจารย์ ก็อุทิศสำหรับกระทำวัตรปรนนิบัติอาจารย์เป็นอันดี และมีปัญญาเล่าเรียนได้ว่องไว แม้จะเล่าเรียนศิลปศาสตร์วิชาการ ใดๆ ก็รู้จบสิ้นทุกประการ เชี่ยวชาญยิ่งกว่าศิษย์ทั้งปวง จึงเป็นที่โปรดปรานของอาจารย์ทศปาโมกษ์ ฝ่ายศิษย์อื่น ๆ อันเป็นเพื่อนเล่าเรียนด้วยกันนั้น ก็บังเกิดความริษยา จึงปรึกษากันเพื่อหาอุบายทำลายเจ้าอหิงงกุมารเสีย เมื่อเป็นที่ตกลงกันแล้วได้ไปยุยงอาจารย์ถึงสองครั้งสามครั้ง ในที่สุดอาจารย์ก็ปลงใจเชื่อ คิดหาอุบายที่จะกำจัดอหิงงกุมาร เมื่อเห็นอุบายเป็นที่แยบคายแล้ว จึงพูดกับอหิงงกุมารว่า "ดูก่อนมาณพ เจ้าจะไปฆ่าคนแล้วตัดเอานิ้วมาให้ได้พันที้แล้วจงนำมาเราจะประกอบศิลปศาสตร์อันชื่อว่า วิษณุมนต์ให้แก่เธอ"

ความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือของ "ศิษย์" ร่วมสำนัก ที่นำ "ความเชื่อ" มาให้อาจารย์ว่าความรุนแรงจะเกิดขึ้นแน่ถ้าอาจารย์ไม่กำจัด "อหิงงก" จะฆ่าอาจารย์ จะยึดสำนัก การย่ำคิดย่ำทำบ่อย ๆ จนกลายเป็นความ "เชื่อ" ต่อความรุนแรงว่า ศิษย์จะคิดล้างครุจริง จึงทำให้เกิดความรุนแรง ภายในจิตใต้สำนึก การคิดที่จะกำจัด หรือทำลายล้างจึงเกิดขึ้น การถ่ายทอดความรุนแรงในชั้นตอนนี้ "ฆ่า" เพื่อให้คนอื่นฆ่า แต่อหิงงกจะไม่รู้หรือไม่รู้ก็ตาม แต่นั่นการสังสมพฤติกรรมความรุนแรงไว้ในจิตใจ "ฆ่า" จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือที่ศิษย์มอบให้อาจารย์ และอาจารย์ส่งผ่านไปถึงอหิงงกอีกทอดหนึ่ง

หากพิจารณาอย่างละเอียดจะเห็นว่าความรุนแรงในชั้นตอนนี้ของอาจารย์ถูกมอมเมาด้วย "โมหะ" ความชิงชังต่อศิษย์ การคิดที่จะกำจัดจึงมีอยู่ในอารมณ์ตรงนั้น แม้เหตุการณ์จะได้เป็นอย่างที่อาจารย์ต้องการ แต่การส่งศิษย์ ไปฆ่าเพื่อให้ถูกฆ่า ได้ผ่านชั้นตอนตรงนั้น แม้พฤติกรรมของการฆ่า จะไม่ถูกต้องได้ด้วยวิธีการฆ่าก็ตาม แต่ได้ก่อให้เกิดความรุนแรงสะสมอย่างชัดเจน

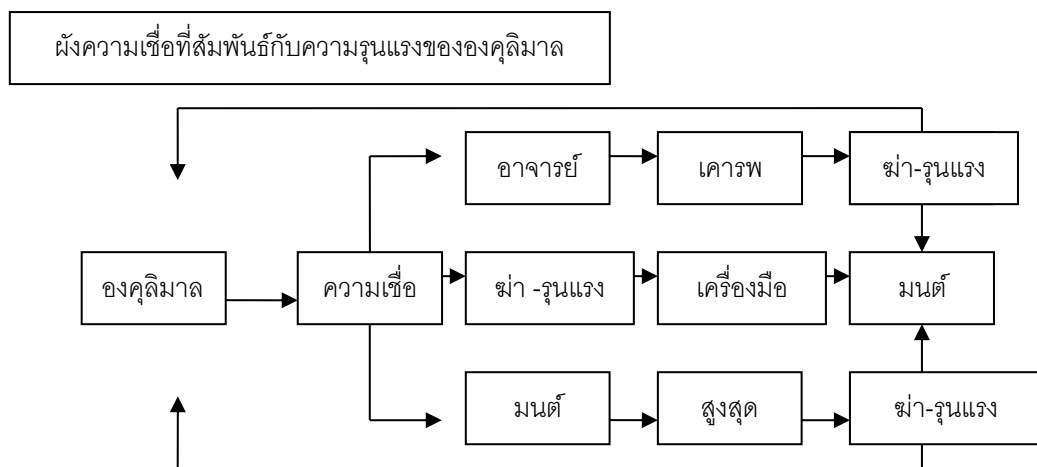
ความรุนแรง ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของอาจารย์

การที่อาจารย์ ทศปาโมกษ์ "เชื่อ" คำยุยงที่สัมพันธ์จิตที่อคติ ของศิษย์ร่วมสำนักต่ออาจารย์ "อหิงงก" จะฆ่าท่านครุ และจะยึดสำนักนี้เป็นอาจารย์เจ้าของสำนักเสียเองและเวลานี้กำลังรวบรวมพรรคพวกจะลงมือฆ่าท่านในไม่ช้านี้ " ได้กลายมาเป็นฐานของความเชื่อ "ที่ขาดปัญญา" แต่ก็มีบางทัศนะมองว่าเป็นเพราะกรรมเก่าให้ผลจนกลายเป็นความเชื่อต่ออาจารย์ว่าศิษย์นี้คิดจะล้างครุเป็นจริง เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้บ่อยเข้า ก็ได้กลายการสังสมความรุนแรงภายในจิตไว้ และนำความรุนแรงนั้นมาเป็นเครื่องมือ "ฆ่า" จึงถูกประดิษฐ์ออกมาเพื่อถ่ายทอดความรุนแรงไปสู่ "อหิงงก" จากความเชื่อของอาจารย์ทำให้ศิษย์ต้องได้รับผลเป็นการส่งผ่านความรุนแรงความคิดสู่ความคิด การที่อาจารย์ที่ความรุนแรงเป็นพื้นฐานทางความคิด หยิบยื่นเครื่องมือคือความรุนแรงให้กับศิษย์ "การฆ่า" จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความสำเร็จปลายทาง เมื่อการฆ่า "ถูกนำมาเป็นเครื่องมือ" องค์ลิมาลจึงเชื่อมั่นในการใช้ความรุนแรง ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม "ข้าพระองค์เคยจงใจปลงชีวิตสัตว์เสียมากต่อมาก" (ม.ม. (ไทย) 13/351/428) การฆ่าจึงเริ่มที่หนึ่ง สอง สาม สี่ เป็นพัฒนาการต่อเนื่องอย่างไม่รู้จบในขณะนั้น

ความเชื่อต่อความรุนแรง

เมื่อพิจารณาตามข้อมูลจากเหตุการณ์ที่นำไปสู่การสร้าง ความเชื่อ และทำตามความเชื่อที่จุดเริ่มต้น และการคาดหวังผลของการเชื่อนั้น อาจพิจารณาได้ว่า (1) การเชื่อด้วยความเคารพต่ออาจารย์ แม้อาจจะด้วยความปรารถนาความสำเร็จในมนต์ จะเป็นด้วยเคารพศรัทธาในความเป็นอาจารย์ หรือรวมไปถึงการแสดงหลักความกตัญญูธรรมต่ออาจารย์โดยไม่คิดเป็นอื่น ความเชื่อ "ต่อความรุนแรง" จึงเป็นความเชื่อโดยสมบูรณ์

และนำไปสู่การปฏิบัติ ตามคำแนะนำของอาจารย์ โดยขาดวิจารณญาณ และการไตร่ตรองไว้อีกก่อน ประหนึ่งว่ามีความฉลาดแต่ขาดความเฉลียวขององคุลิมาล ผลก็คือทำเพราะเชื่ออาจารย์ "ดูก่อนมานพ เจ้าจงไปฆ่าคน แล้วตัดเอานิ้วมาให้ได้พื่นิ้ว แล้วจงนำมา เราจะประกอบศิลปศาสตร์อันชื่อว่า วิษณฺณมณฺโฑให้แก่เธอ" (2) **ความเชื่อต่อผลปลายทางของความรุนแรง เมื่อฆ่าสำเร็จจะได้เรียนมนต์** ที่ว่าทำสิ่งนี้สำเร็จ ย่อมส่งผลให้เกิดตามที่กระทำแล้ว ดังนั้นการฆ่า จึงสัมพันธ์กับผลจากการฆ่า ทำให้ภาวะของการฆ่าขององคุลิมาลในข้อนี้ เป็นการฆ่าที่มีแรงจูงใจสัมพันธ์กันกับผลปลายทางของความสำเร็สูงสุด คือมนต์ แต่มีผู้วินิจฉัยว่า “การฆ่า” ไม่สัมพันธ์กับหลักกรรม เพราะการฆ่าขององคุลิมาลเป็นการฆ่าสักแต่ฆ่าไม่ประกอบด้วยจิตที่เป็นอกุศล แต่ในขณะนั้นไม่ปรากฏข้อความใดว่าองคุลิมาลตระหนักรู้ต่อกรรม และผลของกรรม มีเพียงภาวะของการฆ่า “ความรุนแรง” และเป้าประสงค์ปลายทาง หลังสำเร็จการฆ่าแล้วเท่านั้น (3) **เชื่อว่ามนต์เป็นความสำเร็จขั้นสูงสุดของการเรียน** ที่ต้องสัมพันธ์กับชีวิต **ความรุนแรงและการฆ่า** จึงสัมพันธ์กันในฐานะเป็นเครื่องมือเท่านั้น การฆ่าจึงสัมพันธ์กับมนต์ คำสั่ง ความเชื่อ และความเคารพต่อครูอาจารย์

ภาพที่ 2 ฝังความเชื่อที่สัมพันธ์กับความรุนแรงขององคุลิมาล

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฆ่าขององคุลิมาล เป็นการฆ่าที่มีเป้าหมายชัดเจน ที่มุ่งต่อความตายของผู้อื่น โดยมีผลตอบแทนคือได้เรียนมนต์ ความเชื่อต่อความรุนแรงจึงสัมพันธ์กันด้วยเหตุเบื้องต้น และผลเบื้องปลาย คือความรุนแรง ชีวิตและความตาย

ความรุนแรง (การฆ่า) เป็นเครื่องมือขององคุลิมาล

การฆ่า เป็นต้นเรื่องของการ ได้มาซึ่งความสำเร็จ หรือเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ “พื่นิ้ว พื่นชีวิต” คือคุณสมบัติของผู้ที่จะบรรลุมนต์ จึงนำไปสู่การฆ่า ศพแล้วศพเล่า ความเชื่อในการฆ่าว่าเป็นคุณสมบัติของผู้ที่จะเรียนมนต์ เชื่อดังกล่าวเป็นความสมเหตุสมผลหรือไม่ เมื่อใช้เกณฑ์ในการวินิจฉัยหลักของเมตตา องคุลิมาลย่อมสัมพันธ์กับเกณฑ์มาตรฐานของคุณธรรมในเรื่องเมตตา ถึงขณะที่ฆ่าอาจไม่ได้มีจิตคิดฆ่า แต่การฆ่าสัมพันธ์กับฐานคุณธรรมภายใน ในเรื่องของการเกรงตัวต่อบาปที่จะเกิดจากการฆ่า แต่ในมุมของผู้เขียนเองไม่เข้าใจว่าฐานของการฆ่า ที่ไม่ประกอบด้วยจิตที่เป็นอกุศลมันสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์กันอย่างไร เพราะในเมื่อการฆ่า ย่อมสัมพันธ์กับเจตนา หรือเหตุจูงใจนำไปสู่การฆ่าก็มีปลายทางชัดเจนอยู่แล้วการฆ่า คือ “ชีวิต” แล้วจะไม่ผูกติดในการฆ่าจะมีความหมายเช่นใด ?

การฆ่าในทัศนะขององคุลิมาล จึงถูกจัดว่าเป็น “เป็นเครื่องมือ” เพื่อนำไปสู่ผลปลายทาง คือการได้เรียน “วิษณฺณมณฺโฑ” ตามคำแนะนำของอาจารย์ แต่ในเวลาเดียวกันก็ไม่ได้มองว่า “ความแอบแฝง” ที่เป็นความ

รุนแรงภายในของอาจารย์ ที่ถูกถ่ายทอดมาสู่ “อหิงสกะ” ซึ่งในความเป็นจริงเป็นเพียงเครื่องมือที่จะลงมือศิษย์ไปฆ่า เป็นความเหมาะสมหรือไม่แต่ประการใด ในส่วนความเชื่อขององคฺมูลจึงเป็นความเชื่อที่ขาดฐานของปัญญา และขาดปัญญาเป็นเครื่องกำกับ

ความรุนแรง “ไม่สงบสุข”

ความเชื่อในการฆ่า ทำให้เกิดความกลัว กลัวต่อการสูญเสีย พระราชาซึ่งมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ของประชาราษฎร์ จึงทำให้มองว่า องคฺมูล คือโจร และมีความเป็นภัยร้ายต่อความสุขทุกข์ของ พระราชา และความสุขของประชาชน การปราบ การสังหารไปล้อมจับ จึงเกิดขึ้น เพราะ “โจรภัย” ได้ คุกคามความมั่นคงของกษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดิน

“ข้าแต่สมมติเทพ ในแคว้นของพระองค์มีโจรชื่อองคฺมูล เป็นคนหยาบช้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด ขอบฆ่าคน ไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย โจรองคฺมูลนั้นก่อกวนชาวบ้านบ้าง ขวานิคมบ้าง ชาวชนบทบ้างให้เดือดร้อนไปทั่ว เขาเช่นฆ่าพวกมนุษย์แล้วตัดเอานิ้วมือร้อยเป็นพวงมาลัยสวมไว้ ขอสมมติเทพจงทรงกำจัดมันเสียเถิด” (ม.ม. (ไทย) 13/350/425)

ความเชื่อขององคฺมูลต่อการฆ่าตามที่อาจารย์กำหนด จึงทำให้เกิดการรับรู้เป็นวงกว้าง และเกิดความหวาดระแวง และความไม่สงบสุขต่อกันและกัน เหมือนกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกปัจจุบัน ตามพื้นที่ต่าง ๆ ย่อมส่งผลเป็นความตระหนกกลัว หวาดหวั่น จนไม่สามารถที่จะไว้วางใจสถานการณ์ และเหตุการณ์ใด ๆ ได้ เมื่อมองย้อนกลับไปในเหตุการณ์ขององคฺมูลกับชาวเมือง ต่างฝ่ายต่างหวาดกลัวต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพราะอะไรจึงเชื่ออย่างนั้น ในขณะที่พระราชาก็ต้องมาปราบ เพราะว่าโจรเป็นเหตุของความไม่สงบสุขของประชาราษฎร์ ประชาชนก็มีความหวาดหวั่นต่อเหตุการณ์ของการฆ่ารายวัน กับภาวะโจรฆ่าตัดนิ้วมือ พระเจ้าปเสนทิโกศลจึงต้องออกไปปราบเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับอาณาประชาราษฎร์ ดังวณะตรัสตอบพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ในแคว้นของหม่อมฉัน มีโจรชื่อองคฺมูลเป็นคนหยาบช้า มีฝ่ามือเปื้อนเลือด ขอบฆ่าคน ไม่มีความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย โจรองคฺมูลนั้นก่อกวนชาวบ้านบ้าง ขวานิคมบ้าง ชาวชนบทบ้างให้เดือดร้อนไปทั่วเขาเช่นฆ่าพวกมนุษย์แล้วตัดเอานิ้วมือร้อยเป็นพวงมาลัยสวมไว้ หม่อมฉันจักไปกำจัดมันเสีย” (ม.ม. (ไทย) 13/350/425)

ย้อนกลับมาในบริบทของสังคมไทย ความรุนแรงจากการฆ่า หรือเหตุการณ์ใด ตามสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ มีหลายฝ่ายพยายามที่จะให้ภาวะสงบสุขยังไม่จบ แต่ความเชื่อของอีกกลุ่มหนึ่งต่อพฤติกรรมรุนแรง ย่อมทำให้เกิดความหวาดหวั่นต่ออีกฝ่าย และในเวลาเดียวกันต่างฝ่ายก็ต่างหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เมื่อความเคลงใจในกันและกันยังคงอยู่ภาวะการณ์ “ความไม่สงบสุขก็ย่อมมีอยู่ตลอดเวลา”

กรณีสงครามยิว-เลบานอน ก็เป็นกรณีของความ “ตระหนกกลัว” ในกันและกัน ความเชื่อต่อความรุนแรงของทั้งสองฝ่าย จึงสัมพันธ์กับความตระหนกกลัว “ความไม่สงบสุข” ของประชาราษฎร์ย่อมเกิดขึ้นมาเป็นเครื่องยืนยันต่อความกลัวและความรุนแรงนั้น ๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

รุนแรงไป-รุนแรงมา ไม่มีที่สิ้นสุด

ความเชื่อขององคฺมูล ส่งผลเป็นความรุนแรงภายในจิตใจของท่านในเบื้องต้น ส่งผลเป็นพฤติกรรมของความรุนแรงที่ถูกนำมาเป็นเครื่องมือใช้เบียดเบียนผู้อื่น ดังนั้นการฆ่าศพแล้วศพเล่าจึงเป็นผลจากความเชื่อต่อชีวิตที่ต่างไปจากมิติของคนอื่น จึงต้องทำให้เบียดเบียนผู้อื่น ในทางกลับกันความกลัวต่อการถูกเบียดเบียนของมนุษย์ จึงย่อมมีสิทธิ์ที่จะดิ้นรนเพื่อปกป้องสิทธิ์และการมีชีวิตอยู่ เมื่อมีโอกาสจึงทำได้ด้วย

ประการต่าง ๆ องค์กรจึงได้ถูกรุมตี รุมเอาหินขว้าง วิเคราะห์โดยสรุปในเมื่อจิตที่สะสมความรุนแรงในกันและกัน จึงทำให้เกิดความรุนแรงในจิตใจเป็นเบื้องต้น และนำไปสู่การแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ เช่น การด่าทอ ทำร้ายซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การประหัตประหารกันด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา ดังกรณีขององค์กรคูลิมาล เมื่อท่านบวชแล้วที่ขณะบิณฑบาตท่านถูกชาวบ้านกระทำ จะเนื่องด้วยความรุนแรงที่ท่านเป็นผู้สร้างในเบื้องต้น แล้วนำความรุนแรงและความกลัวไปให้คนอื่น ความรุนแรงในจิตใจจึงสะสมไว้ที่ตัวชาวบ้าน เมื่อถึงเวลาก็ประทุและแสดงออกเป็นความรุนแรงย้อนกลับ “ความรุนแรง การฆ่าเป็นเครื่องมือ ขององค์กรคูลิมาล เพื่อไปสู่การเรียนรู้มนต์ ความรุนแรงของชาวบ้าน ถูกนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อปกป้องสิทธิ์ของการมีชีวิตอยู่” ดังปรากฏเป็นเหตุการณ์ภายหลังจากที่ “อหิงสกะ” บวชแล้วว่า (ม.ม. (ไทย) 13/352/430)

[352] ครั้นเวลาเช้า ท่านพระองค์คูลิมาละครองอันตราสกถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงสาวัตถี สมัยนั้น ก้อนดินที่บุคคลทั้งหลายขว้างไปทางอื่น ก็ตกลงมาที่กายของท่านพระองค์คูลิมาล ท่อนไม้ที่บุคคลทั้งหลายขว้างไปทางอื่นก็มาตกลงที่กายของท่านพระองค์คูลิมาล ก้อนกรวดที่บุคคลทั้งหลายขว้างไปทางอื่นก็มาตกลงที่กายขององค์คูลิมาล ท่านพระองค์คูลิมาลมีศีรษะแตก เลือดไหล บาตรก็แตก ผ้าสังฆาฏิก็จขาด เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ พระผู้มีพระภาคได้ทอดพระเนตรเห็นท่านพระองค์คูลิมาลกำเดินมาแต่ไกล ได้ตรัสกับท่านพระองค์คูลิมาลว่า “เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอได้สวຍวิบากกรรมซึ่งเป็นเหตุให้เธอหมกหม้อยู่ในรอกหลายปี หลายร้อยปี หลายพันปี ในปัจจุบันนี้แล้ว”

ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในเบื้องต้นเกิดจากใจที่สะสมความรุนแรงไว้ และประทุออกมาเมื่อพร้อม จนเข้าทำนองว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน เมื่อใดก็ตามยังไม่มีกรณียุติความรุนแรงด้วยความรุนแรง ก็จะไม่ส่งผลเป็นความสันติโดยประการทั้งปวง เชื่อว่าความรุนแรงไม่สามารถยุติปัญหาได้โดยประการทั้งปวง

กรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยรายวัน ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลใด ก็ตาม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือวัฒนธรรม แต่ในความรุนแรงเหล่านั้นกับก่อปัญหาและสร้างความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองกันและกันอย่างไม่รู้จบ หากพิจารณากลุ่มทางการเมืองกับการเรียกร้องในปัจจุบันได้ ก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นในจิตใจจนกลายเป็นการ “เผชิญหน้า” กันด้วยความรุนแรง ความรุนแรงจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการแสวงพื้นที่ของแต่ละฝ่าย พร้อมกับอ้างความชอบธรรมในการกระทำความรุนแรงนั้น ๆ ถูกแล้วหรือ ?

การอธิบายความรุนแรงของอหิงสกะ “ฆ่า เพราะเคยถูกฆ่า” ได้หรือไม่ ?

การอธิบายหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนาในอดีต และในปัจจุบัน การฆ่า สัมพันธ์กับการถูกฆ่า “ทำกรรมเช่นใดจะให้ผลเช่นนั้น” การอธิบายหลักกรรมเช่นนี้จะมีผลต่อความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ จะเป็นคำอธิบายที่สมเหตุสมผลหรือไม่ โปรดช่วยกันพิจารณาเพราะการค้นคว้าเป็นเพียงการค้นคว้าทดลองเท่านั้น เพราะครั้งหนึ่งผู้เขียนเคยได้ยินคำสัมภาษณ์ของนักร้องเพื่อชีวิตทอม ดันดี กับสาเหตุของการมีภรรยาหลายคน เขาอ้างว่าเป็นชาวพุทธ และเชื่อหลักกรรม การที่มีภรรยาหลายคน เพราะกรรมนำพาให้มามีส่วน

เกี่ยวข้องกันนับแต่อดีตชาติ จึงทำให้ชาตินี้จึงต้องมาเป็นสามีภรรยากันอีก การอธิบายแบบนี้ฟังได้หรือไม่ และสัมพันธ์ไปถึงองค์ศัลกับความสำเร็จหรือไม่ ? และจะใช้เกณฑ์วินิจฉัยอย่างไร ? หรือกระบวนการวินิจฉัยของพุทธชัดเจนแล้ว แต่การถ่ายทอด “หลักการ” ตามมติพุทธยังไม่ชัดเจน ? หรืออาจเป็นเพราะผู้ที่นำไปใช้เอาไปใช้ไปพูดเฉพาะส่วนที่ตัวเองต้องการ ?

ย้อนกลับมาที่เรื่องอดีตชาติของ พระองค์สิริมาลเคยเกิดเป็นควายเผือกมีกำลังมากแล้วก็ไปฆ่าสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านตายจึงทำให้ถูกชาวบ้านตั้ง 1,000 คนรุมฆ่าตายในชาตินั้น ก่อนตายก็ผูกจิตอาฆาตแค้นไว้ขอให้ได้กลับมาแก้แค้นพวกคน 1,000 คนที่ฆ่าตนเอง ในชาตินี้คนทั้ง 999 คนจึงถูกองค์สิริมาล หรือ ท่านอหิงสกะฆ่าตาย และก็เผอิญว่าคนที่ 1,000 เป็นแม่แท้ ๆ ของท่าน พระพุทธเจ้าเกรงว่าท่านฆ่าแม่แล้วจะตัดมรรคผล ไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์เหมือนพระเจ้าอชาตศัตรูที่ฆ่าพ่อ (พระเจ้าพิมพิสาร) ท่านจึงไปโปรดเพื่อให้ท่านองค์สิริมาลได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์”

การอธิบายหลักการเช่นนี้ ฟังได้หรือไม่ ? หรือในทางกลับกันมีความเหมาะสมอย่างไร “เกิดมาเพื่อฆ่าคนที่เคยฆ่าตัวเอง” วัฏจักรของกรรมอธิบายอย่างนี้ได้หรือไม่ ?

ประเด็นในการวิเคราะห์ต่อกระบวนการทางความเชื่อที่ปรากฏในองค์สิริมาล จะพบว่า

1. เชื่อในอาจารย์ในฐานะผู้สอน- ด้วยเหตุผลของความเป็นอาจารย์- กตัญญู- เคารพ ?
2. เชื่อในมนต์ – เป็นมนต์สูงสุด – เป็นมนต์ที่พิเศษปลายทางของความสำเร็จต่อมนต์
3. เชื่อในการฆ่าความรุนแรง ในฐานะเป็นเครื่องมือ – เชื่อตามอาจารย์บอก – ฆ่าแล้วได้เรียนมนต์ – ฆ่าแล้วจะไปสู่ปลายทางสำเร็จตามหลักสูตรการศึกษา
4. เชื่อในพลังแห่งการฆ่า ในฐานะจะเป็นเครื่องมือในการได้เรียนมนต์
5. การฆ่าขององค์สิริมาล เป็นการฆ่าที่มีเป้าหมายชัดเจน ที่มุ่งมั่นต่อความตายของผู้อื่น เพื่อผลตอบแทนคือได้เรียนมนต์

ในส่วนผลกระทบหรือผลจากการกระทำที่เรียกว่า **กรรม ในทางคัมภีร์อธิบายว่า** (1) เพราะเคยถูกฆ่า จึงต้องกลับมาเกิดเพื่อฆ่า (2) กรรมไม่ให้ผล เพราะเป็นกรรมสักแต่ว่ากรรม (3) อโหสิกรรมมีขอบเขตแค่ไหน (4) กรรมของพระอรหันต์ สิ้นสุดเพียงแค่การนิพพาน ?

จากภาพรวมที่ยกมานี้ยังประเด็นถกเถียงกันอยู่ในการให้คำอธิบายต่อพฤติกรรมและการกระทำขององค์สิริมาล และนำไปสู่การใช้ความรุนแรงคือการฆ่าหรือใช้ความรุนแรงต่อชีวิตแต่ทั้งหมดยังเป็นประเด็นถกเถียงที่ต้องหาข้อสรุปวิเคราะห์ศึกษากันไปดังที่นักการศึกษาสายพระพุทธศาสนาได้ทำการศึกษากันอยู่ (พระสุริโย สุโขโต, และพระมหามิตร ฐิตปณฺโญ, 2566; เทียมจิตร พ่วงสมจิตร, 2566; ชูชีพ โพชะจา สมหวัง แก้วสุพอง, 2562)

ต่างฝ่ายต่างหยุดความรุนแรงไม่เกิด

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาการหยุดความรุนแรง ด้วยความไม่รุนแรงของพระพุทธเจ้าต่อองค์สิริมาล ความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือ จึงหยุด **“เพราะหยุด จึงหยุด”** ดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสกับองค์สิริมาลในขณะที่วิงตามพระองค์หมายปลงชีวิตว่า

องค์สิริมาล : “หยุดก่อนสมณะ หยุดก่อนสมณะ”

พระพุทธเจ้า : “เราหยุดแล้ว องค์สิริมาล ท่านต่างหากจงหยุด”

องค์สิริมาล : “สมณะ ท่านกำลังเดินไป ยังกล่าวว่า ‘เราหยุดแล้ว ท่านต่างหากยังไม่

หยุด’ กลับกล่าวหาข้าพเจ้าผู้หยุดแล้วว่ายังไม่หยุด สมณะ ข้าพเจ้าขอถาม เนื้อความนี้กับท่าน ท่านหยุดอย่างไร ข้าพเจ้าไม่หยุดอย่างไร”

พระพุทธเจ้า : “องคุลิมาล เราวางอาชญา ในสรรพสัตว์ได้แล้ว

จึงชื่อว่าหยุดแล้วตลอดกาล

ส่วนท่านไม่สำรวมในสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น เราจึงชื่อว่าหยุดแล้ว

ส่วนท่านลืชื่อว่ายังไม่หยุด”

องคุลิมาล : “สมณะ นานจริงหนอ ท่านผู้ที่เฝ้าดา และมนุษย์บูชาแล้ว ผู้แสวงหาคุณ
อันยิ่งใหญ่ เสด็จมาถึงป่าใหญ่เพื่ออนุเคราะห์ข้าพระองค์ ข้าพระองค์นั้นจักละ
การทำบาป เพราะพึงคาถาอันประกอบด้วยธรรมของพระองค์” (ม.ม. (ไทย)
13/349/423-424)

ดังนั้นต่างฝ่ายต่างหยุดความรุนแรงจึงไม่เกิด เมื่อพระพุทธเจ้าในฐานะเป็นผู้หยุดแล้ว จึงส่งผลเป็น
การหยุดความรุนแรงคือการ “ฆ่า” ในฐานะเป็นเครื่องมือขององคุลิมาลได้ “องคุลิมาล...ทั้งดาบและอาวุธลงใน
เหวลึก มีหน้าผาชัน โจรองคุลิมาลได้ถวายอภิวัตพระบาททั้งสองของพระสุคต แล้วทูลขอบรรพชากับพระ
สุคต” (ม.ม. (ไทย) 13/349/424; พระสมุห์สัมพันธ์ เนาวแก้ว, พระศรีสมโพธิ (วรัญญู วรณฺญ), 2562)

ท่านเมื่อบวชแล้วก็ได้บรรลุธรรม เพราะพิจารณาเพียงปัจจุบัน เท่านั้น ไม่คิดถึงอดีต และอนาคต
เพราะพระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาปัจจุบันธรรม แม้ว่าจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้วก็ตามวิบากกรรมที่
ท่านได้ทำไว้ในอดีตก็กลับตามมาทัน จึงถูกชาวบ้านทำร้ายองค์ท่าน แต่เนื่องจากจิตของท่านหมดสิ้นอาสวกิเลส
แล้ว จึงไม่หวั่นไหวในโลกธรรมแต่อย่างใด แม้จะได้รับความเจ็บปวดเพียงใดแต่ก็เป็นเพียงแค่ร่างกาย หากใจ
มิได้หวั่นไหวเจ็บปวดตามไปด้วย ดังเช่นที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า กรรมเป็นใหญ่ที่สุด ไม่มีใครเป็นใหญ่
เหนือกรรมแม้เราตถาคต (พระเด่น ชิตมาโร, 2559; พระมหาเศกศักดิ์ จันทวิโส (ทองอ่อน) และคณะ, 2566)

เรื่องขององคุลิมาล เราจะไม่หลงบอกว่าเรื่องราวนี้เป็นความจริง แต่เป็นสิ่งที่สมมุติให้เห็นถึงกลไกแห่ง
กรรมเมื่อผู้ใดที่ยึดเอาการกระทำนั้นเป็นความทุกข์อยู่ในใจ จิตนั้นก็จะตอบสนองต่อความทุกข์ และถ้าทุกข์ที่
เกิดจากการกระทำอันได้กายกรรมจึงต้องดับด้วยการกระทำ การจะหยุดได้ต้องหยุดจากมโนกรรมก่อนอันมา
จากความเชื่อของมโนกรรมนั้น พระพุทธองค์มุ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีสติเข้าไปควบคุมปัญญาที่ไปก่อกรรมกลับ
พลิกผันปัญญานั้นให้เกิดเป็นสำนึกรู้ เมื่อรู้ได้ถึงการทำอันไม่บังควรจิตก็ลดกำลังแห่งความหลงผิดกับคืนสู่
ความสงบ

เมื่อก่อนเรามีชื่อว่าอหิงสกะ แต่ยังเปียดเบียน (ผู้อื่น) อยู่

วันนี้เรามีชื่อตรงความจริง เราไม่เปียดเบียนใคร ๆ แล้ว

เมื่อก่อนเราเป็นโจรปรากฏชื่อว่าองคุลิมาล

เรานั้นเมื่อถูกกิเลสศุหังน้ำใหญ่พัดไปมา

จึงได้ถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

เมื่อก่อนเรามีมือเปื้อนเลือด ปรากฏชื่อว่าองคุลิมาล

ท่านจงดูการที่เราถึงพระพุทธเจ้าว่าเป็นสรณะ

เราถอนต้นหาอันจะนำไปสู่ภพได้แล้ว

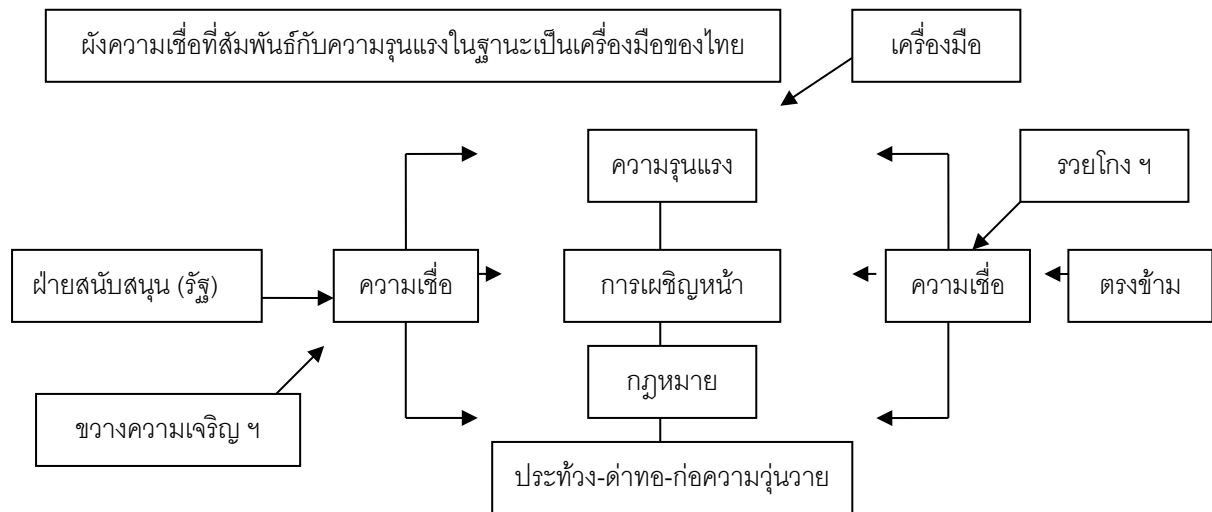
หลังจากทำกรรมอันเป็นเหตุให้ถึงทุกขเช่นนั้นไว้มากแล้ว

เราผู้ได้รับวิบากกรรม นั้นแล้ว

จึงเป็นผู้ไม่มีหนี้บริโภค (ม.ม. (ไทย) 13/352/430-432)

เหตุทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับองคุลิมาลคือเชื่อในสิ่งผิดเมื่อตนเป็นอิสระจากความเชื่อนั้นตนก็เป็นอิสระจาก
กรรม จิตก็บรรลุความเป็นอรหันต์ คือต้องพ้นไปจากความเชื่อในกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมอันเป็นเหตุ

ปัจจัยทำให้เกิดผลแห่งทุกข์สุขบุญบาป พระอรหันต์จึงเป็นผู้พ้นไปจากกรรมทั้งมวลจึงไม่มีนรกสวรรค์สำหรับอรหันต์เพราะเป็นท่านเป็นผู้ดับฝันจากจิตวิญญานแล้ว

ภาพที่ 3 ฝังความเชื่อที่สัมพันธ์กับความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือของไทย

จากแผนภาพที่ 3 อธิบายเสริมได้ว่า ความเชื่อต่อการใช้ความรุนแรง เป็นเครื่องมือที่สำคัญจึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงนั้น ทั้งการใช้สื่อ กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ดังปรากฏในสังคมไทย จนกระทั่งกลายเป็นความรุนแรงดังปรากฏ

สรุป

ในกระบวนการของการส่งผ่านความเชื่อ ที่มีผลเป็นความเชื่อต่อความรุนแรง และได้้นำความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือ ดังกรณีของคูมิลาล ซึ่งในฐานะเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ที่เราจะนำมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อยุติเข้าใจพัฒนาการของความเชื่อ พร้อมทั้งการส่งผ่านความรุนแรงจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม หรือในอีกความหมายหนึ่งจะเป็นการเจตนา หรือไม่เจตนา รวมไปถึงมุ่งหวังต่อผลหรือไม่ก็ตาม แต่ได้กลายเป็นความรุนแรงเสียแล้ว

ในส่วนขององคูมิลาลในฐานะเป็นบุคคลที่เคยก้าวพลาด ซึ่งถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างที่นำมาเป็นกรณีศึกษาได้ ดังนั้นผู้ที่เชื่อต่อความรุนแรงในฐานะเป็นเครื่องมือในการที่จะไปสู่ผลประโยชน์ หรือความสำเร็จที่ได้รับ จะนำเหตุการณ์เหล่านี้ของอดีตมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรถึงจะเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับความ เป็นจริง ย้อนกลับมาที่สังคมไทย สภาพการณ์ในปัจจุบัน จะเห็นว่าการสร้างภาพจำลองของการทำให้เชื่อ และนำไปความเชื่อนั้นไป “สู่การสร้างความรุนแรง” ในฐานะเป็นเครื่องมือในการที่จะส่งสัญญาณให้อีกฝ่ายหนึ่ง สยบยอมหรือยอมรับความเชื่อที่อีกฝ่ายหนึ่งตั้งขึ้น ความแปลกแยก จึงกลายเป็นผลของความ “รุนแรง” ที่ถูกนำมาเป็นเครื่องมือของแต่ละฝ่าย ในปัจจุบันเหตุการณ์ของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสังคมไทย หรือสังคมประชาชาติ จะเห็นปรากฏการณ์อันหนึ่งก็คือ ความเชื่อต่อความรุนแรงได้ถูกนำมาใช้อย่างเป็นระบบ จนกระทั่งกลายเป็นว่าความรุนแรงได้กลายเป็นความชอบธรรมไปแล้ว ดังกรณีสงครามความขัดแย้งในดินแดน ตะวันออกกลาง ที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความรุนแรงมาเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง หรือกลุ่ม ตัวเอง จนกลายเป็นโศกนาฏกรรมร้ายวันอย่างไม่รู้จบ เราจะช่วยกันคิดได้อย่างไรว่าจะทำอย่างไร ที่จะให้ กระบวนการของความเชื่อต่อความรุนแรงมีลักษณะของการประนีประนอมและผลปรนมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อ ประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตามครรลองของการใช้ชีวิตที่เหมาะสมนั้น

เอกสารอ้างอิง

- ชูชีพ โพชะจาและสมหวัง แก้วสุฟอง. (2562). ศึกษาวิเคราะห์กรรมวิบากของพระองค์กุลีมาลเถระ. *วารสารปรัชญาอาศรม*, 1(1), 1-12.
- เทียมจิตร พ่วงสมจิตร. (2566). ถอดความหมายและบทเรียนจากเรื่องราวการได้เป็นพระอรหันต์ของพระองค์กุลีมาล. *วารสารไทยคดีศึกษา*, 20(2), 145-198.
- เทวินทร์ ขอเหนี่ยวกลาง. (2546). นักเรียนชาย ฝึกฝน"ความรุนแรง" ? *มติชนสุดสัปดาห์*. (27 มิถุนายน พ.ศ. 2546). 23(1193), 30.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2549). วัฒนธรรมความรุนแรง. *มติชนสุดสัปดาห์*. (30 มิถุนายน พ.ศ. 2549). 26 (1350), 34.
- ปณิธาน วัฒนายากร. (2564). ขบวนการจัดตั้งกับความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้: แรงจูงใจการขับเคลื่อน และแนวทางแก้ไข. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*. 10(2), 76-91.
- พระสมุห์สัมพันธ์ เนาว์แก้วและพระศรีสมโพธิ (วรญาณ วรณฺญ). (2562). วิเคราะห์พฤติกรรมการประพฤติดิต และการกลับใจของบุคคล ในสมัยพุทธกาล. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 7(3), 65-72.
- พระมหาเศกศักดิ์ จันทวิโส (ทองอ่อน) และคณะ. (2566). การวิเคราะห์การบรรลุนิพพานของพระองค์กุลีมาลเถระ. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 10 (7), 110-118.
- พระเด่น ชิตมาโร. (2559). การบำเพ็ญบารมีและการบรรลุนิพพานของพระองค์กุลีมาลเถระ. *วารสาร มจร บัณฑิตศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 2(2), 89-104.
- พระสุริโย สุขโขโตและพระมหามิตร ฐิตปณฺโญ. (2566). วิเคราะห์การบรรลุนิพพานของพระองค์กุลีมาลเถระ. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*, 23(4), 319-328.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ รัตนกุล. (2547). ศาสนากับความรุนแรงหนทางสู่สันติภาพ. *มติชนสุดสัปดาห์*. (16 กรกฎาคม พ.ศ. 2547). 24 (1248), 46.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. (2548). ความรุนแรงในภาคใต้ เราเรียนรู้อะไรบ้าง. *มติชนสุดสัปดาห์*. (7 ตุลาคม พ.ศ. 2548). 25 (1312), 16.

ภาวะผู้นำตามหลักสัพพริสธรรม 7 กับการดำเนินงานในองค์กร*
LEADERSHIP ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA 7
AND NEEDS IN ORGANIZATIONS

อดิศักดิ์ จันทร์แพง

Adisak Charnpheang

ร้อย.บก.ข.11 พัน.111

11th Battalion, 111st Battalion

Corresponding Author E-mail: Adisak231997@gmail.com

บทคัดย่อ

ผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ควรต้องศึกษาหลักการเป็นผู้นำที่ดีทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้มีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีคือบุคลิกภาพที่ดี มีรูปลักษณ์ที่ดี และเป็นผู้ที่ฉลาดในหลักการสามารถวางแผนงานต่าง ๆ ได้อย่างดี เพื่อให้ทันต่อโลกและยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร คุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีควรมีติดตัวไว้ เพื่อเป็นแนวทางและหลักการปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับคนในองค์กร และเมื่อผู้นำมีการบังคับบัญชาคนที่ดี จะส่งผลให้กิจกรรมหรืองานขององค์กรที่ตนนั้นปฏิบัติ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางแผนไว้ โดยการบริหารจัดการคนที่ดีพึงรู้ว่าใครสามารถทำอะไร มีศักยภาพเช่นไร เพื่อเป็นการเข้าถึงจิตใจของแต่ละคน เพื่อการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่สูงสุด ให้งานที่องค์กรของตนปฏิบัติไม่มีความบกพร่องหรือบกพร่องน้อยที่สุด สำหรับในองค์กรต่าง ๆ การที่หัวหน้าหรือผู้นำองค์กรมี “ภาวะผู้นำ” เป็นสิ่งที่สมควรศึกษาเพื่อที่จะสร้างองค์กรให้แข็งแกร่ง มีรูปลักษณ์ที่ดี ลักษณะของการทำงานเป็นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน เพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น และถ้าหากผู้นำองค์กรได้บูรณาการหลักการหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ หลักสัพพริสธรรม 7 ประการ เข้ามาในการบริหารองค์กรจะทำให้องค์กรนั้นมีคุณภาพมากขึ้นทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และปราศจากการทุจริต มีความโปร่งใสภายในองค์กรอีกด้วย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; สัพพริสธรรม 7

Abstract

Leaders in various organisations should study the principles of good leadership, both worldly and religious, as guidelines for how to behave in a suitable leadership manner, which is a good personality. have a good appearance and a person who is brilliant in principles and can plan various events well to keep up with the world and times that are constantly changing. Good leadership qualities should be present no matter how much time has changed. To provide guidelines and principles of practice to serve as an excellent example for people in the organisation, and when leaders have good command over people, It will affect the activities or work of the organisation that they perform. The planned objectives were achieved. By managing people well, you should know who can do what. What is the potential? To reach

*Received July 2, 2023; Revised August 10, 2023; Accepted August 15, 2023

each person's mind for operations that achieve the highest objectives, Ensure that your organisation's work has no or minimal defects. The head or leader in various organisations has “Leadership” that should be studied to build a strong organisation. And have a good appearance. The nature of work is efficiency and effectiveness. To develop the organisation for the better, if organisational leaders integrate the principles of Buddhism, namely the 7 principles of Sappurisdhamma, into organisational management, the organisation will have higher quality, both moral, ethical, and free from corruption. There is transparency within the organisation as well.

Keyword: Leadership; Sappurisdhamma 7

บทนำ

ภาวะผู้นำนั้นมีการให้ความหมายที่กว้างขวาง ครอบคลุมและหลากหลายมากกว่าเรื่องความกล้าแสดงออก ความกล้าหาญ และการตัดสินใจ โดยผู้นำต้องมีลักษณะและความสามารถในการผลักดัน การนำ และมอบคำสั่งให้การปฏิบัติทุก ๆ อย่างดำเนินการลุล่วงตามเป้าหมายและในลักษณะที่ถูกต้อง ซึ่งต้องประกอบด้วยความกล้าแสดงออกในเรื่องที่ถูกต้อง ความสามารถในการจูงใจ และช่วงจังหวะของโอกาสในการตัดสินใจนั้น เพื่อเป็นการกำหนดและการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม (นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์, 2544) โดยใช้บารมีหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทุกขณะ เพื่อความสมหวังตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ร่วมกัน ที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการมีเทคนิคในการบริหารมีคุณลักษณะที่ดีและให้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมสามารถกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้ (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2530) และเป็นความสามารถในการจัดการให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มคอยทำงานร่วมกับกลุ่ม และยังหมายถึงอำนาจหน้าที่ที่ติดมากับตำแหน่งผู้ได้บังคับบัญชาด้วย จะมีค่าเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาเคารพและเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชาถือเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้นำโดยตรงที่จะใช้ ความสามารถและใช้อิทธิพลเหนือกว่าผู้ตามนำพาคณะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พระพุทธศาสนาถือเป็นสถาบันหลักหนึ่งของชาติไทย ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาแต่ครั้งสมัยสุโขทัย การดำเนินชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลหล่อหลอมจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ฝังอยู่ในชีวิตจิตใจของคนไทยเป็นเวลานาน สามารถสังเกตได้จากผลกระทบที่แสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ออกมาจากหลักในศาสนาพุทธนั้น ซึ่งการนำมากระทำได้ดัดแปลงให้เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต โดยการนำหลักธรรมะมาใช้กับการแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาของสังคม สังคมไทยในปัจจุบันถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะหน่วยงานและองค์กรทุกระดับ เป็นความจริงว่าองค์กรทุกแห่งจะต้องมีหัวหน้าหรือผู้นำ และผู้นำนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความดีมีคุณธรรมจึงจะทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2546)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

ความหมายของ “ภาวะผู้นำ”

โดยปกติแล้วการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นการบริหารคนในสังคมหรือในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ปัจจัยที่สำคัญหลักก็คือ ตัวผู้นำหรือหัวหน้าเองที่จะเป็นตัวการในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้

ลุล่วงไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการทำงาน การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร กับหน่วยงานต่าง ๆ โดยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ คำว่า “ผู้นำ” ไว้หลายประการ ดังนี้

ผู้นำ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยการจูงใจริเริ่มและประสานงานโดยใช้อำนาจหน้าที่ (Authority) และอำนาจบารมี (Power) เป็นเครื่องมือในลักษณะที่เป็นพิธีการ (Formal) และแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal) เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (อุทัย หิรัญโต, 2520)

ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเขาสามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่าง ๆ ลงได้และสามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Burby อ้างในปัญญา สวัสดิ์เสรี, 2539)

ภาวะผู้นำ หมายถึง คนที่มีอิทธิพลสามารถที่จะนำกลุ่มของตนให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มและสามารถทำให้คนในกลุ่มคล้อยตามพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของบุคคลนั้น และการที่ผู้นำนั้นใช้ความรู้ ความสามารถ อำนาจและอิทธิพลต่าง ๆ ในการชักจูงหรือนำพาผู้อื่น ให้ร่วมดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมของกลุ่มให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำไว้ 4 ประการ คือ (ทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2544)

1) ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถในการชักชวนหรือชักนำคนอื่นโดยปราศจากการใช้ อำนาจตามตำแหน่งหรือเหตุการณ์ภายนอก

2) ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มเพื่อกำหนด วัตถุประสงค์ของกลุ่มและทำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์

3) ภาวะผู้นำ คือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

4) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลแห่งความสัมพันธ์ก็คือบุคคลหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง ต้องรับผิดชอบต่อกิจกรรมและสวัสดิการของกลุ่ม

ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติ ปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในอค์คัยสูตรโดยกล่าวถึงความเป็นอยู่ของสังคมมนุษย์ที่มาอยู่รวมกันเป็นสังคมที่สงบสุขไม่มีการแก่งแย่งเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ต่อมามีความขัดแย้งเนื่องจากการกระทำ ความชั่ว มีการลักขโมยของบุคคลในสังคมในชั้นแรกจะเป็นการกล่าวตักเตือนกันเองแต่เมื่อมีการประพฤติชั่วอีก จึงมีการลงโทษแก่ผู้กระทำ ผู้ที่จะลงโทษหรือกล่าวตักเตือนได้จะต้องเป็นหัวหน้า หรือผู้นำที่มีอิทธิพลให้เกิดการยอมรับจากสังคมและยอมรับคำตัดสินการให้คุณและโทษตลอดจนให้ ความไว้วางใจในคำตัดสินปัญหาต่าง ๆ ดังปรากฏข้อความว่าครั้งนั้น เหล่ามนุษย์ทั้งหลายจึงประชุมกัน ครั้งแล้ว แต่งก็ปรับทุกข์กันว่าเราถือเอาสิ่งของของผู้อื่นไม่ได้ให้จักได้ขึ้นเพราะความชั่วจากการกระทำเหล่าใด การกระทำเหล่านั้นจักเกิดขึ้นแก่พวกเรา อย่างกระนั้นเราจักสมมติให้มนุษย์ที่มีศีลธรรมผู้หนึ่งเป็นผู้กล่าวโดยธรรมให้เป็นผู้ตัดสินลงโทษโดยชอบธรรม ให้เป็นผู้ขับไล่บุคคลผู้ที่ ควรถูกขับไล่ ส่วนพวกเราก็จักแข่งข้าวสาธิตให้แก่ผู้นั้น ครั้นแล้วจึงแสวงหาบุคคลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีศีลธรรม และคุณธรรมเป็นผู้นำ ส่วนพวกตนก็แบ่งข้าวสาธิตให้แก่ผู้นั้นภาวะผู้นำใน ที่นี้จึงมีความหมายว่า เป็นความดีงามของบุคคลที่สามารถตัดสินปัญหาและให้ความเป็นธรรมเกิด ประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวม อีกประการหนึ่งประเภทภาวะผู้นำซึ่งพระพุทธเจ้าได้แสดงออกในคำตรัสเป็นบางครั้งคือพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ช่วยให้คนทั้งหลายได้ศึกษาเรียนรู้หรือฝึกฝนตนเอง จนกระทั่งเขาสามารถที่จะข้ามพ้นความทุกข์หรือปัญหาไปถึงจุดหมายได้ข้อนี้หมายความว่าผู้นำไม่ได้มาหยิบยื่นอะไรให้แก่ผู้อื่นโดยตรงแต่มาช่วยให้คนอื่นได้ฝึกตนได้เรียนรู้จนสามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยตนเองให้พ้นปัญหาไปหรือทำได้สำเร็จบรรลุจุดหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556)

โดยสรุปแล้ว การเป็นผู้นำที่ดีต้องมี “ภาวะผู้นำ” ด้วย และ “ภาวะผู้นำ” หมายถึง บุคลิกลักษณะของบุคคลที่เป็นการชักจูงใจ ชี้นำ สร้างความเชื่อมั่น สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถแก้ปัญหาหรือนำพาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่เสียผลประโยชน์ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกด้วย และอาจเป็นการใช้อิทธิพลหรืออำนาจของผู้นำเพื่อเป็นการบริหารงานภายในองค์กรให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามระเบียบ คำสั่งและบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์กร

“ผู้นำ” ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้นำ (Leader) หมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งรับบทบาทเป็นผู้บริหารประสานประโยชน์ในกลุ่มเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มมีอิทธิพลและอำนาจสามารถบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติตามจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ได้ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้บริหารหรือผู้นำในการบริหารนี้มาก ดังที่ปรากฏอยู่ในราโชวาทชาดกว่าด้วยคุณสมบัติของผู้นำเมื่อผู้ใดว่ายข้ามแม่น้ำไป โคจ่าฝูงว่ายไม่ตรง โคทั้งหมดย่อมว่ายไม่ตรงไปตามกัน ในมนุษย์ก็เช่นกันผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ (หัวหน้าหรือผู้นำ) ถ้าปฏิบัติไม่เป็นธรรมประชาชนที่อยู่ในการปกครองก็เป็นเช่นเดียวกันแต่ผู้ใดว่ายข้ามแม่น้ำไป โคจ่าฝูงว่ายตรง โคทั้งหมดก็จะว่ายตามโคจ่าฝูงเช่นนั้นตามกัน ในหมู่มนุษย์ก็เช่นกันผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ (หัวหน้าหรือผู้นำ) ถ้าผู้นั้นปฏิบัติเป็นธรรม ประชาชนในการปกครองก็ย่อมปฏิบัติเป็นธรรมตามโดยแท้ (ขุ.ชา (ไทย) 27/634/149) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พระพุทธเจ้าถือได้ว่าเป็นผู้นำในทางพระพุทธศาสนาเพราะพระองค์ทรงเป็นสัตบุรุษ โดยใช้หลัก สัปติสธรรม จุดเด่นของการเป็นผู้นำที่ดี คือ ทรงเป็นผู้รอบรู้ในสภาวะการณ์ของสัตว์ทั้งปวง โดยมีเป้าหมายไปสู่ทางพ้นทุกข์ ดังนั้น จุดเด่นในทางพระพุทธศาสนาก็คือ ผู้นำ เป็นผู้ทำคุณประโยชน์แก่หมู่ชน แก่ญาติมิตร เพื่อนร่วมชุมชน เพื่อนร่วมชาติ เพื่อนร่วมสังคมหรือแก่องค์กรนั้น ๆ โดยใช้หลักสัปติสธรรมเป็นตัวทำให้เกิดความเป็นผู้นำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดหรือคำสอนเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการบริหารงานเป็นส่วนหนึ่ง (นางอัมพร วงศ์โสภณ, 2555)

โดยจะยกหลักธรรมขึ้นมา 1 หลักธรรม คือ หลักสัปติสธรรม ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวคิดหรือหลักคำสอนเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการบริหารงานในการดำเนินงานในองค์กรว่าจะมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร และลักษณะผู้นำที่ดีควรเป็นอย่างไรเพื่อให้องค์กรของตนเองได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

“ผู้นำ” ตามหลักสัปติสธรรม

ความหมายของสัปติสธรรม

สัปติสธรรม มีคำอธิบายว่า “ธรรมใดของสัตบุรุษ ธรรมนั้น ๆ นั้นแหละ ชื่อว่าเป็นธรรมของพระอริยเจ้า วินัยของพระอริยะ ก็คือวินัยของสัตบุรุษ วินัยของสัตบุรุษ ก็คือวินัยของพระอริยะ คำว่า อริยะ หรือ คำว่า สัตบุรุษ ก็ได้แก่อริยธรรมหรือ สัปติสธรรม (อภิ.ธมม.อ. (ไทย) 76/367.) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การนิยามความหมายของสัปติสธรรมจึงเป็นเครื่องหมายหรือคุณภาพของบุคคล ดังนั้น สัปติสธรรมจึงถือว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี คนดีจึงควรได้แก่การเป็นผู้นำ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับคำว่า สัปติสธรรม ไว้ดังนี้

สัปติสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมส่งเสริม ผู้นั้นให้เป็นสัปติสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติที่ควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติกิจการงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีและเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำตนให้เป็นผู้สงบและเป็นผู้มีในทางสงบและสามารถบริหารหมู่

คณะประเทศชาติให้ถึงความสงบความเจริญได้ (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อัมฺฐาญ), 509)

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญตา รู้ถึงหลักหรือรู้ถึงเหตุ 2. อัตถัญญตา รู้จุดหมายหรือรู้เหตุผล 3. อตตัญญตา รู้จักตน 4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา รู้จักกาล 6. ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน และ 7. ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล อันเป็นคุณสมบัติในตัวผู้นำ ซึ่งคุณสมบัติ 7 ประการนี้ เป็นองค์ประกอบและปัจจัยซึ่งเกี่ยวข้องอย่างสมบูรณ์ จะทำให้ผู้นำสามารถจัดการ และดำเนินการในการะงานทุกอย่างให้สำเร็จได้ตามเป้าหมาย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

หลักสัปปุริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมของสัตบุรุษ หลักธรรมของคนดี ผู้ซึ่งมีคุณธรรมประจำใจ ยึดเอาหลักสัปปุริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดหลักสัปปุริสธรรม เป็นธรรมประจำใจ จะได้ชื่อว่า เป็นคนดีเพราะเป็นผู้มีเหตุมีผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้เหตุและผลแล้วการปฏิบัติตนก็พร้อมด้วยความดี (จ.เปริยญ, 2548)

สัปปุริสธรรม 7 คือ คุณสมบัติของผู้ดี ถ้าบุคคลใดประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นจะเป็นคนดี คือ สัตบุรุษในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นบุคคลซึ่งชอบความสงบ ชอบความเป็นกลาง รู้หน้าที่ของตน รู้กาลเทศะ มีเหตุและผลในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะบุคคลซึ่งทำหน้าที่ปกครองผู้อื่น จะสามารถบริหารงานอย่างสะดวก (กณิน อตฺถโยธิน, 2548)

โดยสรุปแล้ว สัปปุริสธรรม 7 ประการ หมายถึง คุณธรรมที่สำคัญสำหรับผู้นำ หัวหน้า ที่ต้องมีภายในตนเองก่อน เพื่อเป็นพฤติกรรมที่สมควร นำยกย่อง และเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะผู้นำที่ดีควรต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เพื่อเป็นผู้นำชุมชนและสามารถบริหารสังคมให้พัฒนาต่อไป

สาระสำคัญของหลักสัปปุริสธรรม 7

หลักปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ได้แสดงไว้ในทศนิกายปาฏิกวรรค โดยมีอธิบายในธัมมัญญสูตร (อง.สตตก. (ไทย) 23/68/143 – 146) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ว่า “ภิกษุประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้ เป็นบุคคลที่ควรแก่สิ่งที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกธรรม 7 ประการ คือ 1. เป็นธัมมัญญ 2. เป็นอัตถัญญ 3. เป็นอตตัญญ 4. เป็นมัตตัญญ 5. เป็นกาลัญญ 6. เป็นปริสสัญญ และ 7. เป็นปุคคลปโรปรัญญ”

ภิกษุผู้ซึ่งมีคุณธรรม 7 ประการ ย่อมเป็นผู้ควรของการกราบไหว้ เคารพ นับถือ ยกย่อง ของบุคคลทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้มีประโยชน์อย่างแท้จริงของมนุษยชาติ คุณสมบัติ 7 ประการ นั้นคือ

1. เป็นธัมมัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรม หรือรู้หลักธรรมอันเป็นคำสอนที่สำคัญ
2. เป็นอัตถัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต กล่าวคือ เป็นผู้รู้จุดหมายและรู้จักผลว่า ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
3. เป็นอตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณมากน้อยเท่าไรตามหลักแห่งอารยวัติ 5
4. เป็นมัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้ประมาณในการรับปัจจัย 4 กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักความพอดี ตามหลักแห่งทางสายกลางและหลักสันโดษ
5. เป็นกาลัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้เวลาอันเหมาะสมที่จะปฏิบัติการทำงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

6. เป็นปรีชาญาณ หมายถึง เป็นผู้รู้วิธีเข้าหาพบประชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จักชุมชนหรือสังคมอย่างถูกต้อง และเข้าใจถึงการดำเนินการอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น

7. เป็นบุคคลปรีชาญาณ หมายถึง ผู้รู้จักเลือกคบให้ถูกต้อง (นางอัมพร วงศ์โสภา, 2555)

จะเห็นได้ว่าหลักสัปติธรรมทั้ง 7 ประการ ที่เป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้นั้น ถ้าหากนำมาประยุกต์จะเห็นได้ว่า หลักธรรมดังกล่าวจะครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่ผู้นำควรจะมี เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารกิจการภายในองค์กรและการติดต่อประสานงานระหว่างองค์กรอีกด้วย

บทบาทของผู้นำตามหลักสัปติธรรม 7

การทำงานของผู้นำ ก็คือ การทำงานกับบุคคลและมีหน้าที่ในการนำคน โดยปกติแล้วคนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันเป็นเรื่องราวธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกลักษณะพฤติกรรม เป็นต้น การทำงานของผู้นำแน่นอนอยู่แล้วว่าต้องเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแน่นอน การทำงานอย่างไรไม่ให้ความบกพร่องหรือมีความบกพร่องน้อยที่สุด

โดยสามารถนำหลักสัปติธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความก้าวหน้าทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อนำพาหมู่คณะ องค์กรหรือสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและสงบสุขตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตามบทบาทของผู้นำได้ดังนี้

1. รู้จักเหตุ ก็คือ รู้จักพิจารณาให้รู้ว่าเหตุใดจึงให้เกิดผลใด ไม่ด่วนทำอะไรก็ตามโดยไม่พิจารณาให้รู้เสียก่อนว่าเมื่อทำแล้วผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรก่อนจะทำการทุกอย่างต้องรู้ว่าเป็นการทำให้เป็นเหตุดีหรือไม่ดี คือ จะก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ดี ซึ่งมีผู้ให้เหตุผลสนับสนุนไว้ว่า “การรู้จักเหตุ คือ รู้จักพิจารณาเหตุใด จะทำให้เกิดผลใด ทำอะไรให้พิจารณาให้รู้ก่อนว่าเมื่อทำแล้วผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร ก่อนจะทำการทุกอย่างต้องรู้ว่าเป็นการทำให้เป็นเหตุดีหรือไม่ดี ถ้าผู้นำยึดหลักการดังกล่าว จะเป็นผู้พิจารณาหาเหตุ เป็นการวางแผนการปฏิบัติ เพื่อให้การแสดงบทบาทและการทำหน้าที่บรรลุผลสำเร็จ” (สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2536)

2. ความรู้จักผล (อัตถัญญตา) คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ต้องการ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้น เนื่องมาจากการปฏิบัติหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ซึ่งหลักธรรมหรือภาชิตนั้น ๆ ว่ามีความหมายอย่างไร มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้หรือพึงกระทำตามบทบาทที่พึงประสงค์เกิดประโยชน์อะไร การที่บุคคลกระทำอยู่มีจุดมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะมีผลอย่างไร ซึ่งมีผู้ให้เหตุผลสนับสนุนไว้ว่า “เป็นผู้รู้ผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงจุดมุ่งหมายของธรรมได้อย่างชัดเจน รู้ว่าประเพณีธรรมข้อนี้จะได้รับผลน้อยอย่างชัดเจน รู้จักไขว่คว้าหาผลประโยชน์แต่ตนเองเพราะการเห็นด้วยปัญญาว่าเกิดผลดีจากการปฏิบัติ” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

3. ความรู้จักตน (อัตตัญญตา) คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยบทบาท ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น แล้วประพฤติให้เหมาะสมและรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงต่อไป โดยมีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า “การรู้จักตนเองโดยฐานะ กำลัง ความรู้ ความถนัด และคุณธรรม ว่ามีเท่าไร อย่างไร แล้วปฏิบัติตนให้เหมาะสม และดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตลอดจนแก้ไขพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป”(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

4. ความรู้จักประมาณ (มัตตัญญตา) คือ ความพอประมาณในบทบาท เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการจ่ายโภชนาหาร พุทธมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและการเก็บภาษี เป็นต้น โดยมีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า “เป็นความพอดี ความพอเหมาะ ความพอควร ความพอประมาณ คือ การรู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างหรือดำเนินชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม”(สมหวัง วิทยาปัญญานนท์และคณะ, 2555)

5. ความรู้จักกาล (กาลัญญตา) คือ รู้กาลเวลาและระยะเวลาที่เหมาะสมพอควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจแสดงบทบาทที่ทำหรือปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ตรงเวลา เป็นเวลา ทันเวลา พอเวลา เหมาะเวลา เป็นต้น โดยมีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า “เป็นผู้รู้จักประโยชน์ของกาลเวลา เวลาใดทำงาน เวลาใดควรหยุด สิ่งนี้ควรทำ เวลาใด ไม่ควรทำเวลาใด รู้จักการประมาณเวลาในปฏิบัติงานทุกอย่างเป็นเหตุให้เป็นคนตรงต่อเวลา รู้คุณค่าของเวลา ปฏิบัติงานได้เสร็จตรงตามเวลา ทำให้ได้รับความนิยมนยกย่อง มีผลให้เกิดความเจริญ” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

6. ความรู้จักชุมชน (ปริสัญญตา) คือ รู้จักประชุมชนและรู้จักที่ประชุม รู้กิจที่ประพฤติดต่อกับชุมชนนั้น ๆ ว่าชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะปฏิบัติกิจอย่างนี้ตามบทบาท จะต้องกระทำหรือพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น โดยมีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า “การรู้จักถิ่น รู้จักชุมชน รู้ว่าสิ่งใดควรกระทำในชุมชนนี้เมื่อเข้าไปควรต้องทำกิจอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนมีกฎเกณฑ์ มีจารีตประเพณี มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้องควรต้องสงเคราะห์ ควรบำเพ็ญประโยชน์” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

7. ความรู้จักบุคคล (บุคคลัญญตา หรือ บุคคลปโรปริญญตา) คือ รู้ถึงความไม่เหมือนกันของบุคคลว่า โดยอรรถาธิบายความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น รู้จักจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรจะคบหรือไม่คบ จะใช้ จะติเตียน เชิดชู และแนะนำคำสั่งสอนอย่างไรที่ตนสามารถแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น โดยมีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า “การรู้จักประเภทบุคคลแต่ละคนว่าฉลาด เป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต มีความสามารถมีคุณธรรมแล้วคบหาให้เป็นคุณประโยชน์ เลือกใช้ให้เหมาะสมแก่กิจการหรือเพื่อที่จะปฏิบัติกับเขาได้อย่างเหมาะสมและที่สำคัญก็คือจะได้สนทนากับเขาได้อย่างราบรื่น” (สมหวัง วิทยาปัญญานนท์และคณะ, 2555)

สรุป

การที่จะเป็นผู้นำที่ดีได้นั้นนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติการเป็นผู้นำภายในตนเองแล้วจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในองค์กรด้วยและถ้าหากมีการบูรณาการใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อมาเป็นแนวทางและหลักปฏิบัติเพื่อเป็นการขัดเกลาให้บุคคลมีคุณธรรมและจริยธรรมภายในตนเอง โดยหลักสัปปริสธรรมทั้ง 7 ประการนั้น เป็นลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี ไม่ว่าจะเป็น การรู้จักเหตุ (ให้รู้ว่าเหตุใดเกิดผลใดและท้ายที่สุดของเหตุนี้จะเป็นอย่างไร) รู้จักผล (ให้รู้ว่าผลที่เกิดขึ้นเกิดจากอะไร) รู้จักตน (ให้รู้ว่าตนเองมีศักยภาพเช่นไร สามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง ที่ฐานะอะไร และความรู้มากน้อยเพียงไร) รู้จักประมาณ (ให้รู้ว่าบทบาทตนเองเป็นเช่นไร ควรทำอะไรให้แก่สถานะของตนเอง ไม่ทำมากไปหรือน้อยไปในงาน) รู้จักกาล (ให้รู้ว่าเวลาใดควรทำอะไร และควรเป็นคนที่ตรงต่อเวลา) รู้จักชุมชน (ให้รู้ว่าภายในชุมชนมีสถานการณ์เป็นเช่นไร เมื่อจะเข้าไปภายในชุมชนนั้นควรปฏิบัติตนอย่างไร ให้สมกับฐานะและบทบาทที่ตนเป็นอยู่) และรู้จักบุคคล (ให้รู้ถึงความแตกต่างของบุคคล ไม่มีอคติ และเป็นกลางต่อทุกฝ่าย) ทั้งหมดทั้งมวลที่กล่าวมานี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถบริหารสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและให้พัฒนาต่อไป ภายใต้อาณัติโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2514). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2544). *หลักและระบบบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2544). *พัฒนาบุคลิกผู้นำและนักบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุขภาพ.

- นางอัมพร วงศ์โสภา. (2555). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัพพริสนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เนตรพัฒนา ยาวีราข. (2546). ภาวะผู้นำและผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท เซ็นทรัลเฟเวอร์เพรส จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2534). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2536). ธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุทฺธฺยาธิ). (2509). สัพพริสนธรรม. กรุงเทพฯ: หนังสืออนุสรณ์เนื่องในโอกาสงานฌาปนกิจศพ นายชัย.
- สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ และคณะ. (2567). บริหารด้วยสัพพริสนธรรม. สืบค้น 10 เมษายน 2567, จาก <http://www.budmgt.com-budman/bm๐๑/goodman.html>
- สามารถ อานนโท. (2548). ภาวะผู้นำตามหลักสัพพริสนธรรม (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อุทัย หิรัญโต. (2520). ศิลปะศาสตร์ของนักบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2530). การบริหารทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองการพิมพ์.

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์การเมืองของไทย
ในสมัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*
POLITICAL HISTORICAL BACKGROUND OF THAILAND DURING THE
CONSTITUTIONAL PERIOD OF THE KINGDOM OF THAILAND, B.E. 2540

เต็มสิริ เจตเชตกันท์

Temsiri Chetkhetkan

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

Corresponding Author E-mail: siritem02@gmail.com

บทคัดย่อ

ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเมื่อ พ.ศ. 2535 ทำให้บรรยากาศแห่งประชาธิปไตยทางการเมืองกลับมาอีกครั้งหนึ่ง และพิสูจน์ให้เห็นว่าในเวลานั้นกระแสประชาธิปไตยมาแรงจนทำให้ผู้ที่สนใจการเมืองส่วนใหญ่ยอมรับว่าการปฏิวัติรัฐประหารไม่ใช่การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับยุคสมัย ทั้งยังทำให้เศรษฐกิจของประเทศชะงักงันและมีความเสียหายอย่างมหาศาล โดยในประเด็นนี้ทำให้ มีการเคลื่อนไหวและนำเสนอความคิดที่จะปรับปรุงระบบการเมืองในเชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ในเวลานั้นและการผลักดันอย่างต่อเนื่องของหลากหลายกลุ่มได้นำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งต่อมาได้ปรากฏเป็นรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 หรือที่มักถูกเรียกกันโดยทั่วไปว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนจะพบว่าในหลายส่วนได้มีความเปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญที่เคยจัดทำขึ้นมาก่อนหน้าเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านของโครงสร้าง สถาบันและเนื้อหาเนื่องจากเนื้อหาและแรงบันดาลใจจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชน ด้วยการจัดตั้งสภาประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีการเสริมและเน้นย้ำถึงสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ครอบคลุมถึงสิทธิของชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และเสรีภาพทางวิชาการ นอกจากนี้ยังจัดตั้งสภาประชาชนที่มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาลอีกด้วย และบทบัญญัติเหล่านี้ทำให้รัฐธรรมนูญมีส่วนร่วมมากขึ้น และสร้างความมั่นคงในการปกครองมากขึ้น เมื่อเทียบกับรัฐบาลผสมที่เปราะบางซึ่งแพร่หลายในช่วงปี 2530-2540 ในยุคนี้มีการยุบสภาบ่อยครั้งและการดำเนินนโยบายที่ถูกขัดจังหวะขัดขวางความก้าวหน้า โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดคือการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือบทบัญญัติที่กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องได้รับเลือก เน้นย้ำถึงการคืนแนวคิดเรื่องอธิปไตยสู่ประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

คำสำคัญ: ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์; การเมืองของไทย; รัฐธรรมนูญ

Abstract

After the Black May events of 1992, the atmosphere of political democracy returned. It proved that at that time, the trend of democracy was so strong that most people

*Received August 10, 2023; Revised September 20, 2023; Accepted September 22, 2023

interested in politics admitted that a coup d'état was not a solution consistent with the times. It also caused the country's economy to stall and cause enormous damage. In this matter, There were movements and ideas to improve the political system that existed at that time structurally. And the continuous push of various groups has led to constitutional amendments to create a new constitution. Which later appeared as the 1997 Constitution, or as it is commonly called "The People's Constitution" When considering the provisions of the People's Constitution, it will be found that in many parts, there have been substantial changes from the constitution that was prepared before. Both in terms of structure, Institution, and content, Because of the content and inspiration from the people, especially the Widespread participation of the public with the establishment of an elected People's Council, It also significantly reinforces and emphasizes the rights and freedoms of citizens. Covers community rights. Rights in the justice process and academic freedom It also established a People's Council with the power to monitor government actions. And these provisions make the Constitution more inclusive. And create more stability in governance. Unlike the fragile coalition governments that prevailed in this era from 1987 to 1997, frequent parliamentary dissolutions and disrupted policy implementation impeded progress. Its ultimate objective is to establish a one-party government. It is essential. Provisions that require the Prime Minister to be elected Emphasizes the return of the concept of sovereignty to the people under the 1997 Constitution.

Keyword: Historical Background; Politics of Thailand; constitution

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2540 ภูมิทัศน์ทางการเมืองของราชอาณาจักรไทยมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญด้วยการตรารัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปภายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นทั่วทั้งโครงสร้างอำนาจและรูปแบบการบริหารราชการในประเทศไทย ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในวิวัฒนาการทางประชาธิปไตยของประเทศ การเสริมพลังให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการส่งเสริมระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีชีวิตชีวาในประเทศไทย การปรับปรุงรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2540 ถือเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ โดยมีการนำชื่อเล่นว่า "รัฐธรรมนูญของประชาชน" มาใช้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการออกจากแนวทางจากบนลงล่างแบบดั้งเดิมไปสู่รูปแบบที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมมากขึ้น แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ทำให้กระบวนการเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังตอกย้ำบทบาทพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสาธารณะในการกำหนดกรอบการกำกับดูแลของประเทศในช่วงเวลานี้ ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น เป็นการตอกย้ำให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการรัฐธรรมนูญ จิตสำนึกทางการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นนี้ก้าวข้ามขอบเขตทางภูมิศาสตร์ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นไม่เพียงแต่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุกภูมิภาคของประเทศด้วย มีขบวนการระดับรากหญ้าเกิดขึ้น เพื่อสนับสนุนการยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ส่งเสริมความรู้สึกเป็นชุมชนและความสามัคคีในหมู่ประชาชน ลักษณะที่ครอบคลุมของกระบวนการสร้างรัฐธรรมนูญเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในวงกว้าง โดยได้รับข้อมูลจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม รวมถึงภาครัฐ องค์กรธุรกิจ และพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมร่วมกันนี้ช่วยเสริมกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อให้

แน่ใจว่ารัฐธรรมนูญสอดคล้องกับแรงบันดาลใจและค่านิยมของประชาชนในวงกว้าง รายงานจากการรับฟังความคิดเห็นที่จัดทำโดยคณะกรรมการพิเศษในแต่ละจังหวัดเผยให้เห็นการตอบรับอย่างท่วมท้น โดยมีผู้คนกว่า 800,000 คนที่มีส่วนร่วมในการอภิปราย (พิมพ์พันธ์ุ แสงอุทัย, 2527) การมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่เพียงแต่ส่งเสริมความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและการยอมรับในหมู่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย การยอมรับอย่างกว้างขวางนี้เป็นรากฐานสำหรับเสถียรภาพทางการเมือง ปลุกฝังความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลและเพิ่มประสิทธิภาพในการปกครอง นอกจากนี้ลักษณะที่ครอบคลุมและมีส่วนร่วมของกระบวนการสร้างรัฐธรรมนูญได้วางรากฐานสำหรับกรอบการกำกับดูแลที่ครอบคลุมและตอบสนองมากขึ้น ซึ่งพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจที่หลากหลายของสังคมไทยและเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน โดยพื้นฐานจะพบว่าในหลายส่วนได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไพศาลไปจากรัฐธรรมนูญที่เคยจัดทำขึ้นมาก่อนหน้า ทั้งในด้านของโครงสร้างสถาบันและเนื้อหาแม้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะอยู่ภายใต้กระแสการปฏิรูปของ 2 แนวคิดสำคัญคือ การปฏิรูปแบบเสรีนิยมและการปฏิรูปแบบประชาธิปไตย

ประวัติการเมืองและโครงสร้างอำนาจการเมืองในประเทศไทย

1. เหตุการณ์นองเลือดเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535

เหตุการณ์วุ่นวายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 หรือที่รู้จักกันในชื่อ “พฤษภาทมิฬ” เกิดขึ้นท่ามกลางความตึงเครียดทางการเมืองที่เพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 หรือที่เรียกว่า “เดือนกุมภาพันธ์สีดำ” ตอนนีถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในวิถีทางการเมืองของประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงประเทศชาติที่ต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเมืองอย่างลึกซึ้ง และเสียงโห่ร้องของการเปลี่ยนแปลงเชิงเปลี่ยนแปลง ความไม่พอใจในการรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ถูกหวานท่ามกลางบรรยากาศของการฉ้อโกงการเลือกตั้งและความพยายามที่จะรื้อถอนการจัดตั้งกองทัพโดยรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่ง เมื่อเผชิญกับการคอร์รัปชันอย่างเป็นระบบและรับรู้ถึงภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของชาติ กองทัพจึงเข้าแทรกแซงเพื่อฟื้นฟูความสงบเรียบร้อย นำไปสู่ยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความไม่สงบภายหลังรัฐประหาร ได้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ เพื่อเป็นการประกาศจัดตั้งรัฐบาลผสมซึ่งประกอบด้วยพรรคสามัคคีธรรม พรรคชาติไทย พรรคสังคมสงเคราะห์ และพรรคประชาชน แนวร่วมนี้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน โดยพยายามหาทางจัดการกับความซับซ้อนของการปกครอง ท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมืองที่ยืดเยื้อและข้อกล่าวหาเรื่องการประพฤติมิชอบของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การดำรงตำแหน่งของรัฐบาลผสมชุดนี้เต็มไปด้วยความท้าทายและการโต้เถียง ทำให้เกิดการเรียกร้องให้มีความรับผิดชอบและการปฏิรูป ในสถานการณ์เช่นนี้ การเลือกตั้งทั่วไปจึงจัดขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยพรรคสามัคคีธรรมเป็นผู้นำในความพยายามสร้างแนวร่วมเพื่อรักษาเสียงข้างมากในรัฐสภา ท่ามกลางความเคลื่อนไหวทางการเมือง นายณรงค์ วงศ์วาน พร้อมที่จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม อุปสรรคด้านโลจิสติกส์และความขัดแย้งภายในขัดขวางการขึ้นสู่อำนาจของเขา ด้วยเหตุนี้ พลเอกสุจินดา คราประยูร จึงกลายเป็นผู้สมักรที่เป็นเอกฉันท์สำหรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่านายกรัฐมนตรีในอนาคตจะถูกดึงมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือก การปฏิรูปเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเติมเต็มภูมิทัศน์ทางการเมืองของประเทศไทยด้วยความชอบธรรมทางประชาธิปไตยและความรับผิดชอบที่มากขึ้น เสียงสะท้อนของการรัฐประหาร พ.ศ. 2534 ดังก้องไปไกลเกินกว่าผลที่ตามมา ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างกว้างขวางในประเทศไทย ช่วงเวลาอันวุ่นวายนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 2540 โดยมีต้นกำเนิดจากรากหญ้า

และความชอบธรรมของประชาชนที่เรียกว่า "รัฐธรรมนูญของประชาชน" มันแสดงถึงช่วงเวลาต้นน้ำบนเส้นทางประชาธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งต่อยอดด้วยปณิธานร่วมกันเพื่อความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลที่มากขึ้น

2. การปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย

ในสมัยที่นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และนายมรุต บุณนาค เป็นประธานรัฐสภาจากพรรคประชาธิปัตย์ ข้อเสนอสำคัญเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2538 โดยมีคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (DDC) เป็นหัวหอก ข้อเสนอที่พยายามที่จะกระตุ้นการปฏิรูปที่ครอบคลุมภายในภูมิภาคทางการเมืองของประเทศไทย โดยจัดการกับประเด็นเชิงระบบที่สำคัญที่รบกวนกรอบการปกครองของประเทศมายาวนาน

โดยแก่นแท้แล้ว ข้อเสนอดังกล่าวได้ระบุเสาหลักพื้นฐานสี่ประการที่มุ่งเป้าไปที่การปรับกระบวนการทางการเมืองในประเทศไทยใหม่

2.1 การแก้ปัญหาอย่างครอบคลุม เน้นย้ำถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเชิงระบบแบบองค์รวม โดยสนับสนุนการปฏิรูปไปพร้อมๆ กันทั่วทั้งขอบเขตทางการเมือง ด้วยการละทิ้งแนวทางที่ละน้อย และหันไปหาวิธีแก้ปัญหาที่ครอบคลุม

2.2 การส่งเสริมความซื่อสัตย์และประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญของข้อเสนอคือความจำเป็นในการส่งเสริมความซื่อสัตย์และประสิทธิภาพภายในระบบการเมือง DDC ตระหนักดีว่าการคอร์รัปชันเป็นภัยคุกคามที่แพร่หลายต่อเสถียรภาพทางการเมือง โดยเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการกำจัดการกระทำผิดทุกรูปแบบ และปลูกฝังสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ยกร่างรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ข้อเสนอสนับสนุนให้มีการปรับปรุงรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยถือว่าการปฏิรูปกฎหมายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการบรรลุความสมบูรณ์และประสิทธิภาพภายในกลไกทางการเมือง โดยการตรากฎหมายการแก้ไขที่ครอบคลุม จุดมุ่งหมายคือการสร้างกรอบกฎหมายที่แข็งแกร่งซึ่งสนับสนุนหลักการประชาธิปไตยและการป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด

2.4 การยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยของรัฐบาลข้อเสนอดังกล่าวเน้นย้ำถึงบทบาทพื้นฐานของประชาธิปไตยในการเมืองไทย โดยเรียกร้องให้รัฐบาลรักษาสถาบันประชาธิปไตย ขณะเดียวกันก็ยืนยันจุดยืนของสถาบันกษัตริย์ในฐานะประมุขแห่งรัฐเชิงสัญลักษณ์ด้วย

3. การขึ้นมาของพรรคชาติไทย

หลังจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มทหารชวยราชครูเป็นองค์กรทางการเมือง พรรคไทยชาติประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยพัฒนาเป็นกำลังสำคัญในภูมิภาคทางการเมืองของไทย ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งติดต่อกัน พรรคชาติไทยได้รวบรวมฐานสมาชิกจำนวนมาก ทำให้สถานะของตนเป็นหนึ่งในพรรคการเมืองที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำเมื่อเวลาผ่านไป แต่พรรคก็ยังคงรักษาอิทธิพลของตนไว้ได้ โดยสามารถนำทางไปยังอาณาจักรของทั้งฝ่ายค้านและรัฐบาลได้อย่างเชี่ยวชาญ และทำหน้าที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้หลังเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในภูมิภาคทางการเมืองของไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้คือข้อกำหนดที่นายกรัฐมนตรีต้องได้รับจากพรรคที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในการเลือกตั้ง จึงถือว่าเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งสำคัญปี พ.ศ. 2538 พรรคชาติไทยภายใต้การนำของนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้สนับสนุนนโยบายสำคัญที่มีศูนย์กลางอยู่ที่การปฏิรูปการเมือง ความคิดริเริ่มเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่ากระบวนการมีความโปร่งใส โดยห้ามนักการเมืองมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับความปรารถนาของประชาชนที่ต้องการความยุติธรรมและการปกครองแบบตบตา

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างและระบบการเมืองภายหลังรัฐธรรมนูญ 2540 ประกาศใช้

ภายหลังการแก้ไขและประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 กรอบและระบบการเมืองหลายแง่มุมได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการปกครองและการเมืองภายในประเทศดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

รากฐานของรัฐธรรมนูญอยู่ที่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เริ่มต้นด้วยกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประชุมกันเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2539 โดยได้รับอนุมัติให้ารูปแบบการประชุมของสภาประชาชนมาใช้ สมาชิกประกอบด้วยนักวิชาการและประชาชนที่หลากหลาย ภายใต้ข้อกำหนดว่าหากรัฐสภาไม่รับรองร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอ ประชาชนก็จะมีโอกาสลงคะแนนเสียงในระหว่างการประชุม ตลอดกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ มีการรณรงค์และกดดันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้รับรองร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีการแสดงสัญลักษณ์สีเขียว ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบด้วยความพยายามที่จะจัดการกับปัญหาทางการเมืองที่มีมายาวนานของประเทศไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความวุ่นวายทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรัฐประหาร ซึ่งมักอ้างว่าเป็นมาตรการที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อจัดการกับการทุจริตและความไม่มั่นคงของรัฐบาล จุดมุ่งหมายหลักของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือเพื่อให้อำนาจพลเรือนเหนือกองทัพ และจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลอิสระต่างๆ เพื่อต่อสู้กับการทุจริตและป้องกันการกัดเซาะของความก้าวหน้าทางประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพยายามกีดกันบุคคลที่ไม่ได้รับเลือกไม่ให้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ศิริปณณิศร ประดิษฐ์, 2535)

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 โดยตั้งชื่อเป็น "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" เนื่องจากเนื้อหาและแรงบันดาลใจจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชน ด้วยการจัดตั้งสภาประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีการเสริมและเน้นย้ำถึงสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ครอบคลุมถึงสิทธิของชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และเสรีภาพทางวิชาการ นอกจากนี้ยังจัดตั้งสภาประชาชนที่มีอำนาจตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาลอีกด้วย

บทบัญญัติเหล่านี้ทำให้รัฐธรรมนูญมีส่วนร่วมมากขึ้น และสร้างความมั่นคงในการปกครองมากขึ้น เมื่อเทียบกับรัฐบาลผสมที่เปราะบางซึ่งแพร่หลายในช่วงปี 2530-2540 ในยุคนี้น การยุบสภาบ่อยครั้งและการดำเนินนโยบายที่ถูกขัดจังหวะขัดขวางความก้าวหน้า โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดคือการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ บทบัญญัติที่กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องได้รับเลือก เน้นย้ำถึงการคืนแนวคิดเรื่องอธิปไตยสู่ประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

2. การเลือกตั้งวุฒิสภาและนายกรัฐมนตรี

ก่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ภูมิทัศน์ทางการเมืองในประเทศไทยมักถูกทำลายด้วยการแทรกแซงของทหาร การทำรัฐประหารบ่อยครั้ง และการกำหนดกฎเกณฑ์ในรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการรักษาอำนาจของกองทัพหลังการเลือกตั้ง ที่น่าสังเกตคือบุคลากรทางทหารสามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้งหรือร่วมกับพรรคการเมืองใดๆ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ถือเป็นช่วงต้นน้ำ ซึ่งเป็นการปิดช่องโหว่ที่ทำให้ทหารที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งสามารถดำรงตำแหน่งสูงสุดโดยไม่ต้องได้รับมอบอำนาจจากสาธารณะ แม้จะมีมาตรการปกป้องตามรัฐธรรมนูญเหล่านี้ แต่การรัฐประหารเมื่อเร็วๆ นี้กลับพบว่ากองทัพแสดงอำนาจอีกครั้ง โดยมีทหารที่ไม่ได้รับเลือกเข้ามารับหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรียังคงเป็นสมรภูมิทางการเมืองที่สำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดการเล่นพรรคเล่นพวกและรับรองความชอบธรรมของผู้นำที่ได้รับเลือก

3. ระบบการเลือกตั้งและระบบสองใบ

ระบบการเลือกตั้งที่ประดิษฐานอยู่ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้นำระบบบัตรลงคะแนนแบบ 2 ใบ ซึ่งประกอบด้วยบัตรลงคะแนนสำหรับเลือกส.ส.เขตและบัตรเลือกพรรคเพื่อเป็นตัวแทนตามสัดส่วน ด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาค 400 คนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายบัญชี 100 คน ระบบนี้ทำให้กระบวนการเลือกตั้งมีความคล่องตัวมากขึ้นเมื่อเทียบกับรุ่นก่อน ระบบนี้ใช้เป็นครั้งแรกในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2544 โดยพรรคไทยรักไทยซึ่งนำโดยอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลาย เกือบจะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ (ไชยกุล โอภาส, 2505)

4. เป็นที่มาขององค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นโดยและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีข้อมูลที่ได้รับจากผู้แทนทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง แนวทางการมีส่วนร่วมนี้ปูทางไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทย หน่วยงานเหล่านี้ได้รับมอบหมายให้ส่งเสริมประสิทธิภาพและความโปร่งใส เป็นตัวแทนของนวัตกรรมที่สำคัญในภูมิทัศน์ทางการเมือง แม้ว่าในตอนแรกได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมภาคประชาสังคม สื่อ พรรคการเมือง และวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้ง แต่ความวุ่นวายทางการเมืองเมื่อเร็วๆ นี้ ได้เห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและฝ่ายตุลาการมีบทบาทสำคัญมากขึ้น

จุดสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ไม่ถึงหนึ่งทศวรรษหลังจากการก่อตั้งช่วงเวลาสำคัญมาถึงการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งจัดทำโดยสภาปฏิรูปประชาธิปไตย การรัฐประหารครั้งนี้มีสาเหตุมาจากความคับข้องใจเกี่ยวกับการที่รัฐบาลไทยรักไทยเข้าไปแทรกแซงองค์กรอิสระ ซึ่งถือเป็นการละเมิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การใช้ยุทธศาสตร์ประชานิยมและกลไกทางการเมืองของพรรคไทยรักไทยเพื่อรวบรวมอำนาจทำให้ความตึงเครียดรุนแรงขึ้น ส่งผลให้เกิดการแทรกแซงภายหลังรัฐประหาร พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยให้คำมั่นว่าจะปฏิรูปการเมืองอย่างครอบคลุม และเริ่มกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แรงผลักดันในการปฏิรูปเหล่านี้มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งถูกใช้โดยผู้มีบทบาททางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ก็ได้ทิ้งร่องรอยอันไม่อาจลบล้างให้กับภูมิทัศน์ทางการเมืองของไทยได้ บทบัญญัติที่ก้าวหน้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ แสดงถึงก้าวที่กล้าหาญของประเทศ อย่างไรก็ตาม กรอบรัฐธรรมนูญถูกทำลายลงในที่สุดโดยการบงการและใช้อำนาจโดยกลุ่มชนชั้นสูงทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การล่มสลาย ในขณะที่ประเทศไทยเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอันปั่นป่วน มรดกของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังคงอยู่ หลักการของอำนาจอธิปไตยของประชาชนและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยังคงสะท้อนให้เห็นอย่างต่อเนื่อง โดยทำหน้าที่เป็นสัญญาณสำหรับการปฏิรูปรัฐธรรมนูญในอนาคต กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งมีรากฐานมาจากบทเรียนจากอดีต ถือเป็นคำมั่นสัญญาที่จะนำไปสู่ยุคใหม่ของการปกครองที่โดดเด่นด้วยความไม่แบ่งแยก ความเป็นธรรม และการเคารพหลักนิติธรรม

แม้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 อาจถึงจุดสิ้นสุด แต่มรดกของรัฐธรรมนูญยังคงอยู่ในการแสวงหาการฟื้นฟูประชาธิปไตยและการปฏิรูปรัฐธรรมนูญในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศกำลังกำหนดทิศทางไปข้างหน้า ประเทศจะต้องยึดถืออุดมคติและหลักการที่ประดิษฐานอยู่ในรัฐธรรมนูญปี 2540 เพื่อสร้างอนาคตที่สดใสและเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นสำหรับพลเมืองของตนทุกคน (Punyaratabandhu, S, 1998)

สรุป

วิถีประวัติศาสตร์ของการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่เหตุการณ์เดือนพฤษภาคมทมิฬ ทำหน้าที่เป็นเครื่องเตือนใจที่ชัดเจนถึงความเปราะบางโดยธรรมชาติในกรอบการเมืองของประเทศ ความวุ่นวายหลังรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ส่งผลให้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย พ.ศ. 2534 ทำให้เกิดความไม่พอใจอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชน การปราบปรามผู้ประท้วงในเวลาต่อมายิ่งทำให้ความตึงเครียดรุนแรงขึ้น ทั้งรอยเปื้อนอันมืดมิดให้กับประวัติศาสตร์การเมืองไทย เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่สับสนอลหม่านเหล่านี้ เสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองก้องกังวานไปทั่วประเทศ ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย มีความพยายามยกเครื่องระบบการเมืองโดยมุ่งส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริตและมีประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญของวาระการปฏิรูปนี้คือความจำเป็นในการยกเครื่องรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความปรารถนาที่จะปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่การแปลอุดมคติเหล่านี้ให้เป็นการปฏิรูปที่จับต้องได้ยังคงเป็นเรื่องที่ยากจะเข้าใจ ท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมืองและความท้าทายที่พรรคชาติไทยกลายเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง พรรคสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการเมืองที่หลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมของนักการเมืองในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ พรรคพยายามให้แน่ใจว่ามีความชอบธรรมและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ชัยชนะในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2538 ได้ปูทางไปสู่การจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นเอกสารที่เชื่อมโยงอย่างซับซ้อนกับแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ถือเป็นจุดเปลี่ยนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปกครองเพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่การเสริมสร้างสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองและการจัดตั้งวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้ง (Uwanno & Burns, 1998) รัฐธรรมนูญมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเสถียรภาพและความรับผิดชอบภายในระบบการเมืองให้มากขึ้น นอกจากนี้ การสร้างหน่วยงานกำกับดูแลที่เป็นอิสระยังเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นต่อความโปร่งใสและการกำกับดูแลที่ปราศจากอิทธิพลที่ไม่เหมาะสม ความสำคัญของการปฏิรูปเหล่านี้ไม่สามารถกล่าวเกินจริงได้ พวกเขาออกจากการเมืองที่กระจัดกระจายและผันผวนในอดีต โดยมีการยุบรัฐสภาบ่อยครั้งและวาระนโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง แต่กลับเน้นไปที่โครงสร้างการกำกับดูแลที่เหนียวแน่นและมีเสถียรภาพมากขึ้น โดยที่นายกรัฐมนตรีได้รับเลือกตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความชอบธรรมและความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายมากขึ้น โดยสรุป การเดินทางของการเมืองไทยตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาคมทมิฬ สะท้อนให้เห็นชาติที่ต้องดิ้นรนกับปณิธานของประชาธิปไตย ท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมือง ในขณะที่ความท้าทายยังคงมีอยู่ ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปการเมือง ดังตัวอย่างในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ทำให้เกิดความหวังสำหรับภูมิทัศน์ทางการเมืองที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นมากขึ้น เป็นหน้าที่ของผู้นำทางการเมืองและพลเมืองที่จะต้องรักษาหลักการที่ประดิษฐานอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้ และมุ่งมั่นสู่อนาคตที่โดดเด่นด้วยประชาธิปไตย ความโปร่งใส และความก้าวหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ไชยกุล โอภาส. (2505). การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาเปรียบเทียบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริปณณัศร ประดิษฐ์. (2535). เปรียบเทียบการใช้สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวภาคประชาชนระหว่างรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 และ รัฐธรรมนูญพ.ศ. 2560 : กรณีศึกษาโครงการทำเรื่อน้ำลึกลงปากบารา จังหวัดสตูล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิมพินันท์ แสงอุทัย. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยศึกษาเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Punyaratabandhu, S. (1998). *Thailand in 1997: Financial Crisis and Constitutional Reform*. Retrieved December 20, 2022, from <https://doi.org/10.2307/2645674>

Uwanno, B., & Burns, W. D. (1998). *The Thai Constitution of 1997: Sources and Process*. University of British Columbia Law Retrieved December 20, 2022, from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/ubclr32&div=14&id=&page=>.

หลักไตรสิกขากับการป้องกันภัยอันตรายจากสื่อดิจิทัลในโลกออนไลน์*

THREE PRINCIPLES AND PROTECTION FROM DANGERS FROM DIGITAL MEDIA IN THE ONLINE WORLD

พระไพรีตน์ สุ่มงคโล

PhraPhairat Sumangkhalo

วัดสอนประดิษฐ์

Wat Son Pradit

Corresponding Author E-mail: Aspairin1997@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง หลักไตรสิกขากับการป้องกันภัยอันตรายจากสื่อดิจิทัลในโลกออนไลน์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข่าวสาร รวมถึงการวิเคราะห์สังเคราะห์จากผู้เขียน จากการศึกษาพบว่า ในยุคดิจิทัลปัจจุบันโลกออนไลน์กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของผู้คน ช่องทาง การสื่อสารการเข้าถึงข้อมูล ความบันเทิง และโอกาสทางธุรกิจมากมาย อย่างไรก็ตาม โลกออนไลน์ยังแฝงอันตรายและความเสี่ยงมากมาย ทำให้ผู้ใช้สื่อออนไลน์อาจเผชิญกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลเท็จ และอื่นๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ และความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งแนวทางพุทธศาสนา นำเสนอหลักธรรมและวิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้ใช้สื่อออนไลน์ป้องกันภัยอันตรายจากสื่อออนไลน์และแสวงหาความสงบสุขในโลกดิจิทัลได้ โดยการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพิจารณา สื่อรูปแบบต่างๆ ในปัจจุบัน ภายใต้แนวทางปฏิบัติของหลักไตรสิกขา เพื่อทำให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในการคิดวิเคราะห์ และแยกแยะสื่อดิจิทัลในโลกออนไลน์ต่างๆ พร้อมทั้งยังให้เกิดความปลอดภัยในทรัพย์สินและการดำเนินชีวิตโดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ปฏิบัติและดีต่อสังคมโลกและสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: สื่อดิจิทัล; ภัยอันตราย; หลักไตรสิกขา

Abstract

This academic article discusses the integration of Buddhist principles with cybersecurity in the digital world. The author conducted studies using various sources, such as documents, textbooks, and news, along with analytical synthesis. The study revealed that in the current digital age, the online world has become vital in people's lives for communication, information access, entertainment, and business opportunities. However, the online world also poses numerous dangers and risks, including cyber threats, online harassment, inappropriate content, and misinformation, which can negatively impact mental health, relationships, and overall well-being. The article proposes that Buddhist principles and practices can help users protect themselves from online dangers and seek peace and happiness in the digital world. By applying Buddhist ethics and methods, users can critically evaluate and discern various forms

*Received May 20, 2023; Revised April 25, 2023; Accepted June 5, 2023

of digital media under the guidance of Buddhist principles. This approach aims to enhance users' understanding, analysis, and differentiation of digital media, promoting safety in property and life while maximising benefits for individuals and society, both offline and online.

Keywords: Digital Media; Cybersecurity Threats; Threefold Principle

บทนำ

ในโลกที่สื่อดิจิทัลกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นความบันเทิง การศึกษาหาความรู้ การลงทุน การค้าพาณิชย์ต่างก็ใช้สื่อดิจิทัลในการขับเคลื่อนกิจการเกือบทั้งหมด ด้วยความที่ตัวของสื่อได้พัฒนาไปตามเทคโนโลยีในปัจจุบันพร้อมทั้งระบบอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้โดยทั่วไป ด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์พีซี โน้ตบุ๊ก และอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้สื่อดิจิทัลเหล่านี้เข้าถึงผู้คนและกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นกว่าในอดีตมากแต่ด้วยความรวดเร็วและสะดวกสบายเช่นนี้กลับทำให้มีกลุ่มคนผู้เห็นถึงช่องโหว่ของการใช้งานโดยการเปลี่ยนเจตนาของสื่อไปในทางตรงกันข้ามบ้าง หรือใช้เพื่อกลั่นแกล้งกันบ้าง หรือแม้กระทั่งหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบบ้าง ซึ่งคนกลุ่มนี้อาจทำไปโดยเจตนาจงใจทำให้เกิดซึ่งความเสียหายบ้าง เสียชื่อเสียงบ้าง แต่บางทีก็อาจจะเป็นการกระทำที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดก็เป็นไปได้ ด้วยความขาดสติไตร่ตรองและพิจารณาจนนำไปสู่ความสูญเสียต่าง ๆ เพราะในปัจจุบันนั้นผู้คนเริ่มห่างไกลจากพระพุทธศาสนาจึงทำให้เริ่มเกิดการไม่รู้ผิดไม่รู้ถูกไม่รู้โทษ ดังคำที่ว่า “ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ” (พระเทพวิสุทธิเมธี, 2527)

จากข้างต้นทำให้เห็นได้ว่าสื่อเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวันมากขึ้น เราได้รับข้อมูลจากหลายแหล่ง แต่พฤติกรรมในการใช้สื่อดิจิทัลก็เป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากภัยอันตรายที่มาพร้อมกับสื่อดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลปลอมปน การละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่หน้าเชื่อถือ ทำให้เราต้องมีความระมัดระวังในการตัดสินใจ การแยกแยะข้อมูล และการตอบสนองต่อสื่อดิจิทัลอย่างมีสติ เพื่อป้องกันตัวเองและสังคมในยุคดิจิทัลนี้ ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายจากสื่อดิจิทัลและวิธีการป้องกันจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันนี้ ว่าด้วยเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องของความเสียหายเหล่านี้ เราจึงต้องระมัดระวังและมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ใช้สื่อดิจิทัลที่มีสติและรอบรู้มากขึ้นต่อไป ในการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล การคำนึงถึงความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการนำเสนอตัวของเราในโลกออนไลน์นี้ มิฉะนั้นเราจะต้องเผชิญกับความเสียหายของภัยจากสื่อดิจิทัลอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น เราควรระมัดระวังและเตรียมพร้อมในการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลที่เต็มไปด้วยความท้าทายและภัยคุกคามต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อชีวิตของเราในทุกๆ ด้าน โดยที่การระมัดระวังและการเตรียมความพร้อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการป้องกันตนเองและครอบครัวในยุคดิจิทัลนี้โดยการทำความรู้จักกับคำว่า สื่อดิจิทัลว่ามีประกอบไปด้วยอะไรบ้างทำหน้าที่อย่างไรตลอดไปจนถึงการทำงานของมันว่าเกิดกระบวนการอย่างบ้าง และทำความรู้จักกับภัยอันตรายที่แอบแฝงมากับสื่อออนไลน์ในปัจจุบันว่ามีมาในรูปแบบไหนควรรับมืออย่างไรและมีความอันตรายอย่างไรหากไม่ได้รับการป้องกันและสุดท้ายคือการนำเอาหลักไตรสิกขา มาใช้ปรับใช้ในการรับมือกับภัยออนไลน์ ที่มีมาในรูปแบบต่าง ๆ ว่าควรที่จะรับมือแบบใดและผู้เขียนคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านไม่มากนักน้อย

สื่อดิจิทัล

ปัจจุบันการรับส่งข้อมูลข่าวสารมีเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านปริมาณและด้านรูปแบบหรือชนิดของข้อมูลจึงทำให้มีการพัฒนาและขยายตัวของระบบสื่อสารข้อมูลเกิดขึ้น โครงข่ายข้อมูลแบบดิจิทัล (Digital Data

Network) เป็นแนวทางหนึ่งที่กำลังพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองการขยายตัว ในยุคเริ่มแรกการรับส่งข้อมูลเป็นลักษณะการส่งข้อมูลแบบแอนะล็อก (Analog) ทั้งหมด เมื่อเวลาเปลี่ยนไปเทคโนโลยีทางด้านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทแทนที่ระบบแอนะล็อกเนื่องด้วยประสิทธิภาพการรับส่ง ข้อมูลที่รวดเร็วแม่นยำและการจัดเก็บที่คงทนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้สะดวก รูปแบบกระบวนการสื่อสารในระบบดิจิทัลมีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการสื่อสารทั่วไป ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Sender) ข้อมูลหรือสาร (Message) สื่อกลาง (Media) และผู้รับสาร (Receiver) เป็นการส่งข้อมูลหรือสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ส่วนตัวกลางทำหน้าที่ส่งสารก็คือสื่อความแตกต่างก็อยู่ตรงที่ “สื่อกลาง” ของกระบวนการสื่อสารระบบดิจิทัลจะจัดเก็บและจัดส่งเฉพาะข้อมูลที่ถูกบันทึกในรูปของรหัสดิจิทัลเท่านั้น (ดารา ที่ปะปาล, 2553) ดังนั้นในขั้นตอนการส่งสารจึงจำเป็นต้องแปลงสารให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่พร้อมจัดเก็บไว้ในสื่อกลางได้เสียก่อน และเมื่อสื่อทำการส่งสารดิจิทัลไปถึงผู้รับสาร ก็ต้องมีการเปลี่ยนสารดิจิทัลให้เป็นรูปแบบธรรมชาติอีกครั้งเพื่อผู้รับสารเข้าใจได้

ความหมายของ สื่อ (media) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายความว่า คนหรือสิ่งที่ติดต่อให้ข้อมูลถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน เช่น เขาใช้จดหมายเป็นสื่อติดต่อกัน ส่วนคำว่า media มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) ที่มีหมายถึงว่าอะไรก็ตามที่บรรทุกนำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ จากแหล่งกำเนิดสารไปยังผู้รับสาร

นอกจากนี้ศาสตราจารย์ไฮนิช (Heinich) นักเทคโนโลยีทางด้านสื่อของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า ได้ให้คำจำกัดความของ “สื่อ” ว่า "Media is a channel of communication" (Heinich, 1996) แปลว่า “สื่อคือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร” สอดคล้องกับศาสตราจารย์ Romiszowski ผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบการพัฒนาและการประเมินผลสื่อของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) กล่าวว่า "media is the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner)" (A. J. Romiszowski, 1992) แปลว่า “สื่อเป็นตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการสื่อสาร (ซึ่งอาจจะ เป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร”

ความหมายของดิจิทัล (Digital) ตามรากศัพท์ภาษาละตินมาจากคำว่า digit มีความหมายว่า นิ้ว เพราะนิ้วมือมักจะใช้สำหรับการนับที่ไม่ต่อเนื่อง เหมือนกับสัญญาณดิจิทัลที่เป็นสัญญาณไม่ต่อเนื่องคือมีการปิด การเปิด นอกจากนี้ตามพจนานุกรมคำศัพท์คอมพิวเตอร์ หมายความว่า ลักษณะการเก็บข้อมูลของคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีวิธีการเก็บได้เพียงสองสถานะ เช่น สถานะเปิดหรือปิด บวกหรือลบ เป็นต้น ในการทำงานระบบดิจิทัลจะให้ค่าที่เป็นตัวเลขระบบฐานสองที่ประกอบด้วย 1 และ 0 ในปัจจุบันระบบดิจิทัลเป็นที่นิยมใช้กันมากในระบบคำนวณและระบบอิเล็กทรอนิกส์ ในการนำไปใช้ในระบบเสียงออโต้ ระบบภาพดิจิทัล

สื่อดิจิทัล หมายถึงสื่อที่มีการนำเสนอข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหวเสียง และ วิดีโอ เป็นต้น โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ เข้ามาช่วยให้ข้อมูลที่เป็นสื่อต่างๆ เหล่านั้นมาแปลงสภาพและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน

1. องค์ประกอบของสื่อดิจิทัลเบื้องต้นจึงน่าจะเป็นอย่างเดียวกันกับ องค์ประกอบเบื้องต้นของมัลติมีเดียด้วย ซึ่งมักประกอบไปด้วยพื้นฐาน 5 ชนิดได้แก่ 1. ข้อความ (Text) 2. เสียง (Audio) 3. ภาพนิ่ง (Still Image) 4. ภาพเคลื่อนไหว (Animation) 5. ภาพวิดีโอ (Video)

2. ข้อความ เป็นส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาของมัลติมีเดีย ใช้แสดงรายละเอียด หรือเนื้อหาของเรื่องที่นำเสนอ ถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้วยังสามารถกา

หนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ (โต้ตอบ) ในระหว่างการนำเสนอได้อีกด้วย ซึ่งปัจจุบัน มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ข้อความที่ได้จากการพิมพ์ ข้อความจากการสแกน ข้อความไฮเปอร์เท็กซ์

3. เสียง เสียงถูกจัดเก็บอยู่ในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไป กลับมาได้ โดยใช้โปรแกรมที่ออกแบบ มาโดยเฉพาะสำหรับทางด้านเสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้เสียงที่เร้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาใน การ นำเสนอ จะช่วยให้ระบบมัลติมีเดียนี้เกิดความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความน่าสนใจและน่าติดตามในเรื่องราวต่างๆ ได้เป็น อย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากเสียงมีอิทธิพลต่อผู้ใช้ มากกว่าข้อความหรือภาพนิ่งดังนั้น เสียงจึงเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับมัลติมีเดียซึ่งสามารถนำเข้าเสียง ผ่าน ทางไมโครโฟน แผ่นซีดีวีดี เทป และวิทยุ เป็นต้น

4. ภาพนิ่ง ภาพนิ่งเป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพ ลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมัลติมีเดียมากกว่า ข้อความหรือตัวอักษร เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการ เรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการ มองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่า ข้อความ หรือตัวอักษรซึ่งข้อความหรือตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความ แตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถ สื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ ภาพนิ่งมักจะแสดงอยู่บนสื่อชนิดต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือ วารสารวิชาการ เป็นต้น

5. ภาพเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงขั้นตอนหรือ ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนที่ของลูกสูบของ เครื่องยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อ สร้างสรรค์จินตนาการให้เกิดแรงจูงใจจากผู้ชม การผลิตภาพเคลื่อนไหวจะต้องใช้โปรแกรมที่มีคุณสมบัติเฉพาะ ทางซึ่งอาจมี ปัญหาเกิดขึ้นอยู่บ้างเกี่ยวกับขนาดของไฟล์ที่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บมากกว่า ภาพนิ่งหลายเท่า

6. วิดีโอ วิดีโอ เป็นองค์ประกอบของมัลติมีเดียที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจาก วิดีโอใน ระบบดิจิทัล สามารถ นำเสนอข้อความหรือรูปภาพ (ภาพนิ่งหรือ ภาพเคลื่อนไหว) ประกอบกับเสียงได้ สมบูรณ์มากกว่าองค์ประกอบชนิดอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักของการใช้วิดีโอในระบบมัลติมีเดียก็คือ การ สิ้นเปลือง ทรัพยากรของพื้นที่บนหน่วยความจำเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการนำเสนอวิดีโอ ด้วยเวลาที่เกิดขึ้น จริง (Real-Time) จะต้องประกอบด้วยจำนวนภาพไม่ต่ำกว่า 30 ภาพต่อวินาที (Frame/Second) ถ้าหากการ ประมวลผลภาพดังกล่าวไม่ได้ผ่าน กระบวนการบีบอัดขนาดของสัญญาณมาก่อน การนำเสนอภาพเพียง 1 นาที่อาจ ต้องใช้หน่วยความจำมากกว่า 100 MB ซึ่งจะทำให้ไฟล์มีขนาดใหญ่เกินขนาดและมี ประสิทธิภาพใน การทำงานที่ด้อยลงนั่นเอง

จากความก้าวหน้าของสื่อดิจิทัลอีกรูปแบบหนึ่งที่เชื่อว่าทุกคนคุ้นเคยกับมันเป็นอย่างดี นั่นก็คือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) ที่ผู้คนแทบทุกวงการใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งเครือข่ายสังคม ออนไลน์เป็นกระแสนิยมที่กำลังร้อนแรงมากในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งในปัจจุบันนี้มีจำนวนสมาชิกของเว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยผู้ใช้โซเชียลมีเดียในบ้านเราส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 25-34 ปี คิดเป็น 31.8% ของผู้ใช้ทั้งหมด ตามมาด้วยช่วงอายุระหว่าง 18-24 ปีที่ 22.3% อายุระหว่าง 35-44 ปีที่ 17.6% อายุระหว่าง 45-54 ปีที่ 11.4% และ อายุระหว่าง 55-64 ปีที่ 6.3%

จำนวนโซเชียลมีเดียที่คนไทยใช้โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 7.6 แพลตฟอร์ม โดยแพลตฟอร์มที่เป็นเบอร์หนึ่ง ในการใช้งานคือ Facebook ที่ 93.3% ตามมาด้วย Line 92.8%, Facebook Messenger 84.7%, TikTok 79.6%, Instagram 68.7% และ Twitter 53.1% เมื่อสอบถามแพลตฟอร์มที่คนไทยชอบ พบว่า Facebook ยังเป็นเบอร์หนึ่งที่ 40.8% ตามด้วย Line 15.8%, TikTok 15.7%, Instagram 10.4%, Facebook Messenger 6.4%, และ Twitter 4.6%

ทั้งนี้จำนวนผู้ใช้ในแต่ละแพลตฟอร์มในบ้านเรามี ดังนี้ Facebook 50.05 ล้านราย, YouTube 42.8 ล้านราย, Instagram 18.5 ล้านราย, TikTok 35.8 ล้านราย, Facebook Messenger 35.7 ล้านราย และ Twitter 11.45 ล้านราย สื่อดิจิทัลในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และใช้งานของผู้คนในสังคมเพิ่มขึ้น ทำให้กระแสของโลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนใช้เวลาอยู่กับสื่อต่าง ๆ รอบตัวมากกว่าการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจมากกว่า สื่อดิจิทัลจึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงอิทธิพลและยอดนิยมต่อผู้คนในสังคมที่สามารถถ่ายทอดสิ่งโดยตรง และผลกระทบที่ตามมาคือ คนในสังคมจะเสพสื่อที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะพฤติกรรมทางเพศ ความรุนแรง และการบริโภคนิยม สิ่งนี้จะส่งผลเสียต่อเยาวชน ครอบครัว ชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต

กล่าวคือในปัจจุบันนี้ผู้คนมีอัตราการใช้โซเชียลมีเดียเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในด้านความบันเทิง ด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำธุรกรรมการเงินต่าง ๆ แม้แต่การสั่งซื้อสินค้าในยุคนี้ล้วนอยู่ในรูปแบบของแพลตฟอร์มบนโลกออนไลน์เกือบทั้งสิ้นซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามกลุ่มมิจฉาชีพที่คอยหาผลประโยชน์จากความสะดวกสบายนี้ก็มีเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียว จึงทำให้ในปัจจุบันสื่อออนไลน์แฝงไปด้วยอันตรายและความเสี่ยงมากมาย ผู้ใช้สื่อออนไลน์อาจเผชิญกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ข้อมูลเท็จ และอื่นๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ และความเป็นอยู่ที่ดี

ภัยอันตราย

ท่ามกลางความเจริญทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟนทำได้ง่ายขึ้นและสามารถเข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย แต่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้นนั้นเหมือนเป็นดาบสองคม มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกช่วยให้การใช้ชีวิตง่ายขึ้นไม่ว่าจะเป็น การสั่งอาหาร การสั่งซื้อสินค้า การทำงาน รวมไปถึงการเรียนการสอน สามารถทำบนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีด้านบวกก็ต้องคำนึงถึงด้านลบด้วย ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ง่ายขึ้นนั้น ทำให้ภัยเงียบที่แอบซ่อนมากับการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือสามารถเข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศทุกวัยได้อย่างที่ไม่ทันได้ตั้งตัว หรือไม่ทันได้ตระหนักถึงอันตรายด้วยเช่นกัน นั่นคือ “ภัยออนไลน์” เนื่องจากการเปิดช่องให้กลุ่มมิจฉาชีพ ฉวยโอกาส หลอกลวง ข้อมูลส่วนตัวของเราไปได้ง่ายๆ หรือบางครั้ง เราเองก็อาจกลายเป็นผู้กระทำผิดโดยไม่รู้ตัวก็ได้

1. การกระทำความรุนแรงทางไซเบอร์ (Cyber Bully) หมายถึง การกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง การรังแกผู้อื่น หรือ แสดงความคิดเห็น (Comment) หรือ เผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูล (Share) ที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย ทางสื่อสังคมออนไลน์ อาจมีความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท ดังนั้นควรมีสติก่อนจะโพสต์ แสดงความคิดเห็น หรือ ส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์

2. การถูกเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (ถูกแฮก) มักเกิดจากการใช้รหัสที่คาดเดาได้ง่าย เช่น หมายเลขโทรศัพท์มือถือ วันเดือนปีเกิด 123456 เป็นต้น หรืออาจไปกดลิงก์ Phishing ที่สร้างลิงก์มาหลอกให้คลิก เช่น หลอกจะให้รางวัล บัตรกำนัล แจกเงิน แจกภาพ/คลิปลามกอนาจาร, ใ้ห่วย เลขเด็ด , ข่าวซุบซิบดารา, หลอกว่าบัญชีธนาคารมีปัญหา ฯลฯ เมื่อเข้าไปในลิงก์ที่กดแล้ว คนร้ายจะให้กรอก Username Password หรือแม้กระทั่งมีการหลอกเอารหัสใช้ครั้งเดียว (OTP) โดยคนร้ายจะโทรศัพท์หรือแชทมาขอรหัส โดยอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ Call center หรือปลอมเป็นเพื่อนเรา สำหรับการป้องกันการถูกแฮก ต้องตั้งรหัสคาดเดาได้ยาก , ไม่กดลิงก์แปลกๆ ที่ไม่มีที่มาที่ไป หรือไม่น่าเชื่อถือ , ไม่บอกรหัส OTP แก่ผู้อื่น, ตั้งค่า รหัสยืนยันตัวตนแบบ 2 ชั้น (2 Factor Authentication) ในทุกสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

3. การฉ้อโกงออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ การหลอกลวงซื้อของออนไลน์ในลักษณะซื้อของไม่ได้ของ หรือซื้อของแล้วได้ของไม่เป็นไปตามรูปแบบที่สั่ง (ไม่ตรงปก) , หลอกให้ลงทุนโดยอ้างว่าได้ผลตอบแทนสูงในระยะเวลาสั้นๆ เป็นต้น การป้องกันฉ้อโกงออนไลน์ สามารถทำได้ด้วยคาถา 3 อย่า คือ อย่าเชื่อโดยนำชื่อนามสกุล หมายเลขบัญชีธนาคาร ชื่อร้านค้า ฯลฯ ไปหาข้อมูลใน google ว่าเคยมีประวัติการฉ้อโกงหรือไม่ อย่าโลภ ไม่ควรเห็นแก่ผลประโยชน์ที่มีฉาบฉวยมาอ้างเพื่อชักชวนลงทุนหรือสินค้าราคาถูกมากเกินไป อย่าละเลยข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์ เพื่อจะรู้เท่าทันโจรไซเบอร์

4. หลอกรักออนไลน์ (Romance Scam) โดยสร้างโปรไฟล์เป็นฝรั่งหรือชาวตะวันตกออกกลาง มีฐานะดีมาจีบ สุดท้ายหลอกให้โอนเงินไปให้โดยอ้างเหตุผลต่างๆ หลอกรักลงทุน (Hybrid Scam) โดยสร้างโปรไฟล์เป็นหนุ่มสาวสวยน่ารักชาวเอเชีย มาจีบ สุดท้ายหลอกให้ลงทุนค่าเงินสกุลดิจิทัลในแอปพลิเคชันปลอมโดยคนร้ายจะส่งลิงก์มาให้ การป้องกันการหลอกรักออนไลน์และหลอกรักลงทุน คือ เมื่อมีชาวต่างชาติขอเป็นเพื่อนแล้วมีการพูดคุยในลักษณะจีบเป็นแฟน อาจตรวจสอบได้โดยขออนัดเจอตัวจริง หรือร้องขอให้เปิดกล้องวิดีโอคอล ให้เห็นหน้าเพื่อให้มั่นใจว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับรูปในโปรไฟล์จริงๆ (หน้าตรงปก) ซึ่งส่วนใหญ่คนร้ายจะไม่ยอมวิดีโอคอล โดยอ้างเหตุผลขัดข้องต่างๆ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นมีฉาบฉวย และไม่ควรโอนเงินให้ทุกกรณีที่มีการกล่าวอ้าง หรือลงทุนในแอปพลิเคชันที่มีฉาบฉวยส่งลิงก์มาให้

5. แก๊งแอปพลิเคชันเงินกู้ ที่มีการระบาดมากโดยอาศัยปัญหาทางเศรษฐกิจของพี่น้องประชาชนเข้ามาชักชวนให้ประชาชนกู้เงินผ่านแอปพลิเคชัน จากนั้นจะหลอกให้โอนเงินค่าธรรมเนียมก่อนกู้ เมื่อเหยื่อโอนเงินแล้วจะบล็อก หรือ อีกรูปแบบหนึ่งคือ ให้กู้เงินจริงแต่จะขูดรีดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เมื่อไม่ชำระหนี้ตามกำหนด จะมีการโทรศัพท์ขู่ ต่อว่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้กู้ นอกจากนั้นจะมีการส่งข้อความหรือโทรศัพท์หาเพื่อนผู้กู้ในลักษณะประจานผู้กู้ หรือหลอกลวงให้เพื่อนผู้กู้มาชำระหนี้แทนโดยอ้างว่าเพื่อนผู้กู้เป็นผู้ค้ำประกัน จึงควรหลีกเลี่ยงการกู้เงินผ่านแอปพลิเคชันเงินกู้ทุกกรณี

6. ข่าวปลอม (Fake News) มีบุคคลไม่หวังดีพยายามส่งข่าวปลอมเข้ามาในสื่อสังคมออนไลน์โดยมีจุดประสงค์ไม่ดี เช่น สร้างความขัดแย้ง สร้างความเกลียดชัง สร้างความสับสน สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชน เป็นต้น จึงควรตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นเรื่องจริงก่อนจะเชื่อและส่งต่อ เพราะอาจตกเป็นเครื่องมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดี โดยสามารถตรวจสอบข้อมูลจาก ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย www.antifakenewscenter.com หรือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง หรือ สำนักข่าวที่น่าเชื่อถือ เป็นต้น

หลักไตรสิกขา

ไตรสิกขาคือขบวนการการศึกษา 3 องค์ประกอบ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของคุณภาพของชีวิตประกอบด้วย

1. ศีล หรือขบวนการระเบียบปฏิบัติ (วินัย) เพื่อให้เกิดความชอบ การกระทำชอบและการประกอบอาชีพชอบ เป็นแนวทางและกรอบที่กำกับการกระทำหรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเอง

2. สมาธิ หรือขบวนการฝึกอบรมจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความเพียรชอบ การระลึกรู้ชอบและมีจิตสำนึกที่ชอบ เป็นขบวนการเพื่อให้จิตมีการพัฒนาความสำนึกเพื่อความสมดุลทั้งจิตและกาย เป็นขบวนการเกื้อหนุนให้สิ่งที่รับเข้ามาในชีวิตดำเนินไปด้วยประสิทธิภาพสูงสุด

3. ปัญญา หรือขบวนการทางความรู้ เป็นวิธีการอบรมศึกษาเพื่อให้เกิดวิชาความรู้และปัญญา ซึ่งจะยังผลให้เกิดมีทัศนะ ความเชื่อ ค่านิยมที่ถูกต้อง มีความดำริไตร่ตรองที่ชอบ ปัญญาเป็นตัวควบคุมกำหนดการรับชนิดต่าง ๆ เข้าสู่ชีวิตนั่นคือ ขบวนการ ไตรสิกขา มีองค์ประกอบของมรรค 8 ประการ

- ศีล - สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ)
- สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

- สมาธิ - สัมมาวาจา (วาจาชอบ)
- สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)
- สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ)
- ปัญญา - สัมมาวายามะ (พยายามชอบ)
- สัมมาสติ (ระลึกชอบ)
- สัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ)

ไตรสิกขา (The Threefold Training) คือการศึกษา ทั้ง ๓ มีหัวข้อตามหลักดังนี้

1. อธิศีลสิกขา การฝึกศึกษาในด้านความประพฤติทางกาย วาจา และอาชีพ ให้มีชีวิตสุจริตและเกื้อกูล (Training in Higher Morality)
2. อธิจิตตสิกขา การฝึกศึกษาด้านสมาธิ หรือพัฒนาจิตใจให้เจริญได้ที (Training in Higher Mentality หรือ Concentration)
3. อธิจิตปัญญาสิกขา การฝึกศึกษาในปัญญาสูงขึ้นไป ให้รู้คิดเข้าใจมองเห็นตามเป็นจริง (Training in Higher Wisdom)

ไตรสิกขานี้ เมื่อนำมาแสดงเป็นคำสอนในภาคปฏิบัติทั่วไป ได้ปรากฏในหลักที่เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ (พุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ 3 อย่าง) คือ

1. สพพปาปสส อกรรม การไม่ทำความชั่วทั้งปวง (ศีล)
2. กุสลสอุปสมปทา การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม (สมาธิ)
3. สจิตตปริโยทปน การทำจิตของตนให้ผ่องใส (ปัญญา)

การนำเอาไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการเสฟสื่อออนไลน์โดยลำดับสามารถนำไปปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

ศีล เมื่อประพฤติดี มีความสัมพันธ์งดงาม ได้ทำประโยชน์อย่างน้อยน้อยดำเนินชีวิตด้วยสุจริต มั่นใจในความบริสุทธิ์ของตน ไม่ต้องกลัวต่อการลงโทษ ไม่สะดุ้งระแวงต่อการประทุษร้ายของคู่แ้ว ไม่หวาดหวั่นเสียใจต่อเสียงตำหนิหรือความรู้สึกไม่ยอมรับของสังคม และไม่มี ความฟุ้งว่าวนุ่นวายใจ เพราะความรู้สึกเดือดร้อนรังเกียจในความผิดของตนเอง จิตใจก็เอิบอิ่ม ชื่นบานเป็นสุข ปลอดโปร่ง สงบ และแน่วแน่ มุ่งไปกับสิ่งที่คิด คำที่พูดและการที่ทำ ซึ่งในโลกออนไลน์ก็คือการไม่ว่าร้ายใส่ความผู้อื่นเพื่อความสนุกสนานหรือที่เรียกว่านรกเงศียบอร์ดในโลกออนไลน์

สมาธิ ยิ่งจิตไม่ฟุ้งซ่าน สงบ อยู่กับตัว ไร้สิ่งขุ่นมัว สดใส มุ่งไปอย่างแน่วแน่เท่าใด การรับรู้ การคิด พินิจพิจารณามองเห็นและเข้าใจสิ่งต่างๆก็ยิ่งชัดเจน ตรงตามจริง แล่น คล่อง เป็นผลดีในทางปัญญามากขึ้นเท่านั้นเมื่อทำได้เช่นนั้นตอนที่ใช้งานสื่อออนไลน์ ก็จะมีสติคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ว่าสิ่งไหนจริงสิ่งไหนเท็จไม่หลงเชื่อในสื่อออนไลน์ง่าย ๆ เช่นสื่อจำพวกพนันออนไลน์ กู้เงินออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการซื้อขายออนไลน์ที่ราคาถูกเกินความเป็นจริง

ปัญญา ในการปฏิบัติธรรมที่ทำให้มีจิตที่สงบนิ่ง ผ่องใส มีสมาธิพร้อมดีแล้ว สามารถทำให้การพิจารณารู้ได้ถึงภัยอันตรายที่ซ่อนอยู่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ พร้อมทั้งยังรู้เท่าทันในกลโกงต่าง ๆ เช่น การหลอกให้โอนเงินการให้ติดตั้งแอปปลอมปลอม เป็นต้น

สรุป

สื่อดิจิทัลในปัจจุบันกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ไปแล้วในชีวิตประจำวัน ด้วยความสะดวกสบายและความบันเทิงรวมถึงข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่ายนี้ ทำให้ภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แอบแฝงอยู่นั้นก็เข้าถึงผู้ใช้งานได้ง่ายขึ้นเช่นกัน ผู้ใช้สื่อออนไลน์ควรตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยง พร้อมทั้งพัฒนาทักษะเพื่อ

ป้องกันภัยตามแนวทางพุทธศาสนานำเสนอหลักธรรมและวิธีการที่สามารถช่วยให้ใช้งานสื่อออนไลน์ได้อย่างมีสติ และรู้เท่าทันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวผู้ใช้ได้ โดยยกหลักไตรสิกขาเข้ามาในการปฏิบัติให้เกิดสติ ปัญญา และศีล ในการพิจารณาสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้ปลอดภัยจากมิจฉาชีพ ถ้าปฏิบัติได้ดังนี้ก็จะทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อตัวเองและประโยชน์สุขต่อสังคมโลกออนไลน์อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ดารา ทีปะปาล. (2553). *การสื่อสารการตลาด = Marketing communications*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- โตะขาวไอที ดิจิทัล (2565). *ข้อมูลล่าสุดสถิติใช้ดิจิทัลในไทย*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/989552>
- นิกร เกษโกมล. (2559). *ความหมายของสื่อดิจิทัล*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2567, จาก <http://chaiyaphum.nfe.go.th/index/?name=knowledge&file=readknowledge&id=37>
- พ.ต.อ.ศิริวัฒน์ ดีพอ (2564). *ระวังภัยออนไลน์ 6 ประเภท ที่จะมาหลอกให้ตกเป็นเหยื่อช่วง work from home*. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/อาชญากรรม/154264>
- พระเทพวิสุทธิเมธี. (2527). *คู่มือมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท สยามบรรณ จำกัด
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- Heinich, R. et al. (1996). *Instructional Media and Technologies for Learning*. New Jersey: Prentice Hall.
- Romiszowski, A.J. (1992). *Developing Interactive Multi-Media Courseware and Networks*. Proceeding of the First International Symposium on Interactive Multimedia for Education, Perth, Western Australia, January 1992.

ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาต่อการทำงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา*

LEADERSHIP OF COMMANDERS TOWARDS THE WORK OF SUBORDINATES

ชญญาพัชร ศรัทธาวิชช์

Chanyaphat Sattthavanich

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

Corresponding Author E-mail: sathavanich@gmail.com

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำและผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดด้านหนึ่งของทรัพยากรการบริหารที่ถ้าหากองค์กรปราศจากผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีแล้ว ก็คงไม่สามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ ลักษณะของผู้นำมีอยู่ทั้งหมด 4 แบบ คือ 1. ผู้บังคับบัญชาแบบอำนาจเด็ดขาด 2. ผู้บังคับบัญชาแบบไร้อำนาจ 3. ผู้บังคับบัญชาแบบไร้อำนาจ 4. ผู้นำแบบมอบอำนาจเบ็ดเสร็จซึ่งแต่ละแบบมีความเหมือนและแตกต่างกันอยู่ก็คือ 1. ระดับการเกี่ยวข้องของผู้บังคับบัญชา เช่น แบบเชิงรุก แบบเชิงรับ 2. การใช้อำนาจของผู้นำ เช่นแบบเผด็จการ แบบประชาธิปไตยแต่ประการสำคัญ คือ ความมีคุณสมบัติที่ดีของผู้นำและประสิทธิภาพของผู้นำ ดังนั้นภาวะผู้นำที่ดีจึงอยู่ในตัวของผู้นำที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสมและเอื้อต่อการนำองค์กรได้ดี

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้นำ; คุณสมบัติที่ดี; ประสิทธิภาพ

Abstract

Leadership and leadership are important for managing an organisation to be successful. Because it is one of the most important factors of management resources, the organisation needs a leader with good leadership to be able to lead the organisation to its goals. There are 4 types of leadership styles: 1. Commanders with absolute authority. 2. Commanders with no authority. 3. Commanders with no authority. 4. Leaders with complete authority. Each type has similarities and differences: 1. The level of involvement of the commander, such as proactive and reactive. 2. The use of power by leaders, such as authoritarian and democratic. However, the important thing is the good qualities of the leader and the effectiveness of the leader. Therefore, good leadership resides in leaders who have appropriate personal qualities that are conducive to leading the organisation well.

Keywords: Leadership; Leader; Good Qualities; Efficiency

บทนำ

เมื่อนึกถึงคำว่า “ภาวะผู้นำ” หรือ “ผู้นำ” คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงผู้ที่มีอำนาจ มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ใหญ่โต และมีอิทธิพลต่อคนอื่น ถ้ายังเป็นผู้ที่มีระดับการทำงานที่สูงก็จะสามารถสั่งให้

*Received September 5, 2023; Revised September 20, 2023; Accepted October 5, 2023

ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือลูกน้องทำตามที่เราสั่งได้และยังระดับการทำงานยิ่งสูงยิ่งมีคนนับหน้าถือตา เกรงกลัวและเกรงใจ ดังนั้น เมื่อนึกถึงผู้นำที่มีความยิ่งใหญ่ในอดีตก็จะนึกถึงใครไม่ได้เลยนอกจากอเล็กซานเดอร์มหาราชหรือเจิ้งกิสข่าน เพราะเป็นผู้ที่กรีธาทัพปราบปรามประเทศต่างๆ เกือบครึ่งโลก โดยผู้บังคับบัญชาขององค์กรต่างก็มีพฤติกรรมแตกต่างกัน ผู้บังคับบัญชาที่มีภาวะผู้นำไปในทางที่ไม่เหมาะสมอาจจะทำให้องค์กรล้มเหลวในการบริหารงาน โดยพฤติกรรมที่สื่อถึงภาวะผู้นำที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การแสดงออกถึงเจตนาของผู้บังคับบัญชาที่ต้องการให้งานขององค์กรมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่ผู้บังคับบัญชาไม่ได้สนใจผู้ใต้บังคับบัญชาว่าจะมีความรู้สึกอย่างไรต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมายว่าทำได้หรือไม่และผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีสิทธิ์มีเสียงอะไรเลยรวมถึงการไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ถึงแม้ผู้ใต้บังคับบัญชาจะเกิดความไม่พอใจแต่ก็ไม่สามารถชี้แจงอะไรได้ทั้งสิ้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของผู้บังคับบัญชาทุกอย่าง ซึ่งการเป็นแบบนี้หรือลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาที่มุ่งเน้นเอาแต่งานอย่างเดียวและในขณะเดียวกันก็จะมีผู้บังคับบัญชาขององค์กรบางที่บริหารงานโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า ชอบทำงานสบายๆ ชอบให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงานเป็นการส่วนตัวและมีความเป็นมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอพฤติกรรมแบบนี้ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาที่มุ่งเน้นที่จะเอาความสัมพันธ์ด้านเดียวไม่ได้มีการสนใจคุณภาพและประสิทธิภาพของงานเลย ซึ่งพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาในลักษณะนี้ย่อมจะส่งผลให้การพัฒนาองค์กรและบุคลากรโดยผู้บังคับบัญชาในองค์กรควรที่จะมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำดังนี้ 1. บุคลิกลักษณะ 2. อุปนิสัย 3. ภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องมาจากผู้บังคับบัญชามา นำปฏิบัติให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยภาวะผู้นำของผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการแบ่งเกณฑ์เป็น 2 มิติดังนี้ 1. คุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชาระหว่างความอิสระ คือ การพึ่งพาตัวเองกับความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่มีความอิสระและขาดความคิดสร้างสรรค์ ด้วยพฤติกรรมของผู้ที่มีความเป็นอิสระและ ความคิดสร้างสรรค์จะมีลักษณะเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มและเสนอวิธีการใหม่อยู่เสมอส่วนผู้คนที่มีความพึ่งพาผู้อื่นจะขาดความคิดริเริ่มและคอยรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาโดยขาดการไตร่ตรอง 2. คุณลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชาระหว่าง ความกระตือรือร้นกับความเฉยชาโดยผู้ใต้บังคับบัญชาควรมีลักษณะพฤติกรรมดังนี้ 2.1. ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบห่างเหิน ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบนี้เป็นคนเฉยชาแต่มีความเป็นอิสระและมีความคิดสร้างสรรค์สูงผู้ใต้บังคับบัญชาแบบห่างเหินส่วนมากเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพมีประสิทธิภาพและผ่านอุปสรรคมาก่อน 2.2. ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบปรับตัว ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบนี้เรียกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาแบบผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานจะขาดความคิดสร้างสรรค์ 2.3. ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบเอาตัวรอด ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบนี้จะเลือกใช้ลักษณะผู้ใต้บังคับบัญชาแบบใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เอื้อประโยชน์กับตัวเองให้มากที่สุดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด 2.4. ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบเฉื่อยชา ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบนี้ชอบพึ่งพาผู้อื่นขาดอิสระไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2.5. ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบมีประสิทธิภาพ ผู้ใต้บังคับบัญชาแบบนี้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานสูงมีความสามารถในการบริหารจัดการงานได้ด้วยตัวเอง

โดยสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้บังคับบัญชาได้แก่ความซื่อสัตย์และขีดความสามารถ นอกนั้นมีความแตกต่างกับหลักการที่ว่าผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงบทบาทที่แตกต่างกันในสองฝ่ายตามเวลาที่กำหนดแต่มีลักษณะพฤติกรรมที่มักจะซ้ำซ้อนกันเสมอ เราจึงอยากได้ข้อมูลเหล่านั้นมาสำรวจตรวจสอบศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเหล่านั้นก่อนเพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลและนำข้อมูลมาใช้ในการเตรียมการวางแผนหาแนวทางในการพัฒนาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ อันจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรจากสภาพปัญหาและความสำคัญของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชาว่าพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ต้องการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชามากน้อยแค่ไหนซึ่งข้อมูลนี้จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติงานต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีความน่าสนใจและมีความท้าทายมากของการศึกษาด้านพฤติกรรมขององค์กรแต่ในขณะเดียวกันคำว่า “Leadership” ภาวะผู้นำหรือการเป็นผู้นำ ถือได้ว่าเป็นคำที่มีผู้ให้คำนิยามความหมายที่แตกต่างกันออกไปมากคำนี้ทั้งนี้จากผลการสำรวจคำนิยามของภาวะผู้นำเท่าที่ปรากฏในเอกสารต่างๆ(Bennis&Nanus, 1985) เพราะว่ามีบุคคลต่างๆให้ความหมายไว้มากมายซึ่งสอดคล้องกับ (Stogdill, 1974) เคยกล่าวว่าจำนวนคำนิยามของคำว่า Leadership มีมากมายพอๆกับจำนวนบุคคลที่ให้นิยามนั้น

ผู้นำกับภาวะผู้นำมีความแตกต่างกันได้มีผู้ให้นิยามคำว่า “ผู้นำ” ไว้ดังนี้

ผู้นำคือบุคคลที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน 5 อย่างต่อไปนี้ 1. มีบทบาทหรือมีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น 2. มีบทบาทเหนือบุคคลอื่นๆ 3. มีบทบาทสำคัญที่สุดที่ทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมาย 4. ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ 5. เป็นหัวหน้าของกลุ่ม

ผู้นำ คือ คนในกลุ่มซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ควบคุมหรือประสานงานกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับภารกิจของกลุ่ม (Fiedler, 1967)

ผู้นำคือบุคคลที่ถูกเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้นำกลุ่มและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆของกลุ่มเพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและเพื่อทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของกลุ่ม (Dejnoska, 1983)

กล่าวโดยสรุปผู้นำคือบุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่มสามารถที่จะจูงใจชักนำหรือชี้นำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่างๆของกลุ่มให้สำเร็จ

สำหรับ “ภาวะผู้นำ” นั้นได้มีผู้ให้นิยามไว้ ดังนี้

ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมของบุคคลในการทำกิจกรรมของกลุ่มและนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน (Hemphill & Coons, 1957: เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540)

ภาวะผู้นำเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและอำนาจ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540)

ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่ผู้นำช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าอะไรคือความสำคัญให้ภาพความเป็นจริงขององค์กรแก่ผู้อื่นช่วยให้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมาย อย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก

ภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชามีผลอย่างไรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

การกล่าวถึงแนวคิดภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชา ได้มีการแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ มิติแรก มองผู้บังคับบัญชาในแง่การใช้อำนาจ เช่น ผู้บังคับบัญชาแบบบุรุษเหล็ก เป็นเผด็จการสูงและมีแนวโน้มใช้อำนาจด้วยคำสั่งและการบังคับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามที่ตนต้องการในขณะเดียวกันที่ผู้บังคับบัญชาบางคนที่เป็นประชาธิปไตยก็จะยินยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเลือกแนวทางในการทำงานด้วยตัวเอง มิติที่สอง มองจากระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้บังคับบัญชาว่ามีมากน้อยเพียงใดถ้าเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมประจำวันต่างๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ซึ่งเรียกว่า “เกี่ยวข้องเชิงรุก” ลดลงถึงระดับที่ผู้บังคับบัญชายอม

ปล่อยมืออนุญาตให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานอย่างมีอิสระสูง ซึ่งเรียกว่า “เกี่ยวข้องเชิงรับ” นำทั้ง สอง มิติดังกล่าวมาการผสมผสานกันดังแผนภาพข้างล่างจะเกิดรูปแบบของผู้บังคับบัญชาที่มีผลต่อการทำงานต่างกันถึง 4 แบบ ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาแบบอำนาจเด็ดขาด ผู้บังคับบัญชาแบบเผด็จการที่เข้าไปควบคุมกำกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เกิดผลตามที่ตนเองต้องการ เป็นการใช้อำนาจที่ตนมีอยู่เข้าไปแทรกแซงทุกช่องทางที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงาน โดยคิดว่าวิธีการของตนเท่านั้นที่ถูกต้อง จึงนำมาสู่การใช้วิธีบังคับ กดดันให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องทำตามตั้งใจตัวเอง พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชาแบบอำนาจเด็ดขาดมักให้ผลดีในสถานการณ์ที่เร่งรีบ

ข้อเสียคือการเป็นผู้บังคับบัญชาแบบเด็ดขาดที่ขยันก็คืออำนาจเด็ดขาดที่ใช้จะไปทำลายความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความกระตือรือร้นของผู้ใต้บังคับบัญชาลงอย่างรวดเร็ว เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีโอกาสเพียงเล็กน้อยที่จะคิดหาวิธีที่ดีที่สุดในการทำงาน ถ้าการที่ผู้บังคับบัญชาเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการทำงาน จะส่งผลให้การสร้างสรรค์จากการทำงานกลายเป็นความรู้สึกกดดัน อึดอัดที่ต้องอยู่ภายใต้อาณัติของผู้บังคับบัญชาตลอดเวลา

2. ผู้บังคับบัญชาแบบไร้อำนาจ เป็นผู้บังคับบัญชาที่เผด็จการแต่จะไม่ชอบยุ่งเรื่องเกี่ยวกับงานของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะพวกกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานที่ทำเป็นประจำทุกวัน ผู้บังคับบัญชาแบบนี้ยังคงแสดงอำนาจในการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเด่นชัดโดยต้องเป็นผู้พิจารณาว่าผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องทำงานอย่างไร โดยยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจอยู่มากพอควรและให้อิสระเสรีกับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ถ้าหากเกิดความเห็นไม่ตรงกันผู้บังคับบัญชา จะเข้ามาควบคุมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดแต่ก็จะเข้ามาแค่ในระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งผู้บังคับบัญชาแบบนี้ชอบใช้เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงในการกดดันและมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เจียบๆ แต่ยังคงใช้รางวัลเป็นเครื่องหลอกล่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานได้ตรงกับความปรารถนาของตน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้บังคับบัญชาแบบนี้ คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ใส่ใจต่อการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขาดโอกาสพัฒนาทักษะในการทำงานที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชายังจะขาดความมั่นใจว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้องและถูกใจผู้บังคับบัญชาหรือไม่ จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องเสียเวลาและพลังงานค่อนข้างมากไปกับการหาว่าแท้จริงแล้วผู้บังคับบัญชาต้องการอะไรกันแน่และทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอ่อนแรงลงและไม่สามารถสร้างผลงานที่มีคุณภาพได้

3. ผู้บังคับบัญชาแบบสร้างอำนาจ เป็นผู้บังคับบัญชาที่เป็นแบบประชาธิปไตยมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของ ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงเป็นผู้บังคับบัญชาแบบวิสัยทัศน์และแบบขยันอด แต่มีความเป็นผู้บังคับบัญชาแบบแลกเปลี่ยนอยู่บ้างเล็กน้อย โดยผู้บังคับบัญชาแบบนี้จะให้คำแนะนำและสอนทักษะสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แล้วค่อยปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระมากขึ้นในการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับงาน โดยผู้บังคับบัญชาจะกระจายอำนาจและกระตุ้นให้กำลังใจคอยเสริมแรงและให้ความร่วมมือต่างๆ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและให้ความช่วยเหลือในการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จจากตนเองและคอยช่วยเหลือพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีพลังอำนาจมากขึ้นด้วยการสอนทักษะด้านเทคนิค ทักษะการเป็นผู้นำตนเอง เช่น ทักษะการกำหนดเป้าหมาย เทคนิคการลดความขัดแย้ง เป็นต้น ดังนั้นผู้บังคับบัญชาแบบสร้างอำนาจนี้ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นครูที่ยิ่งใหญ่และเป็นผู้ที่ช่วยเหลือให้เรียนรู้ถึงวิธีที่จะนำตนเองเป็นผู้บังคับบัญชาที่กล้าปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถผิดพลาดได้และทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมั่นใจ

ผู้บังคับบัญชาแบบนี้เข้าไปมีส่วนร่วมเชิงรุกกับผู้ใต้บังคับบัญชาย่อมส่งผลดีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่มากนักน้อยแม้ว่าผู้บังคับบัญชาจะมีพฤติกรรมแบบเป็นประชาธิปไตยก็ตาม เช่น การ

กำหนดทิศทางและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์มักถูกกำหนดโดยผู้บังคับบัญชา แต่ก็ถือเป็นข้อดีในระยะเวลาที่ผู้ใต้บังคับบัญชาขงขาดทักษะและความเชี่ยวชาญที่จะกำหนดเอง

4. ผู้นำแบบมอบอำนาจเบ็ดเสร็จ เป็นผู้บังคับบัญชาแบบประชาธิปไตยแต่ไม่เข้าไปก้าวก่ายการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือมีพฤติกรรมแบบเชิงรับ เป็นการปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีอิสระอย่างเต็มที่ในการทำงานของกระบวนการทำงานและกลยุทธ์ในการทำงานให้สำเร็จด้วยตัวเอง เป็นการที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายอำนาจเบ็ดเสร็จให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ที่กล่าวมาคือ ผู้บังคับบัญชาจะมอบหมายบทบาทต่างๆ ของการเป็นผู้บังคับบัญชาตามแนวคิดทางบริหารให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหมด หมายความว่า ไม่จำเป็นต้องมีผู้บังคับบัญชาแต่ผู้บังคับบัญชาจะเปลี่ยนมาทำบทบาทใหม่คือเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นครูฝึกหรือโค้ช ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญมากกว่าบทบาทเดิม โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นต้นแบบการประพฤติปฏิบัติ ที่ดีให้แก่ผู้ตาม โดยความเชื่อที่ว่าการทำงานเป็นต้นแบบที่ดีโดยไม่ก้าวก่าย กดดันผู้ตามน่าจะมีอิทธิพลต่อผู้ตามมากกว่าพฤติกรรมแบบอื่นของผู้บังคับบัญชาแบบเชิงรุก

ผู้นำแบบอำนาจเด็ดขาด	ผู้นำแบบสร้างอำนาจ
พฤติกรรมผู้บังคับบัญชา: - บังคับข่มขู่, กดดัน, ลงโทษ ทัศนคติแบบเผด็จการ, ยึดกฎข้อบังคับเคร่งครัด ปฏิกริยาของผู้ใต้บังคับบัญชา: - ยอมตาม, ทำเลียนแบบ, หวาดกลัวและระแวงสงสัย ผลที่เกิดขึ้น: - ทำงานแบบเก็บกดและต้องการผู้บังคับบัญชาควบคุมตลอดไป	พฤติกรรมผู้บังคับบัญชา: - แนะนำแนวทาง, ให้กำลังใจ, กระจายอำนาจ, ช่วยเสริมแรง, สร้างวัฒนธรรม ปฏิกริยาของผู้ใต้บังคับบัญชา: - เรียนรู้พัฒนาทักษะ ผลที่เกิดขึ้น: - ผู้ใต้บังคับบัญชามีการบริหารจัดการตนเองได้, สามารถควบคุมตนเองในเรื่องวิธีการและเป้าหมายในการทำงาน
ผู้นำแบบไร้อำนาจ	ผู้นำแบบมอบอำนาจเบ็ดเสร็จ
พฤติกรรมผู้บังคับบัญชา: - พฤติกรรมที่เอาแน่เอานอนไม่ได้, ใช้วิธีการลงโทษ, มีความรู้สึกห่างไกลกับผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิกริยาของผู้ใต้บังคับบัญชา: - ไร้ทิศทาง, แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ผลที่เกิดขึ้น: - ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ห่างเหินโดยทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต่างแย่งชิงกันควบคุมงาน	พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชา: - ทำตัวเป็นต้นแบบ, ขยายความรับผิดชอบขอบเขตงานและความสัมพันธ์, ค่อยให้ความช่วยเหลือ ปฏิกริยาของผู้ใต้บังคับบัญชา: - สามารถนำตนเองได้, มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ผลที่เกิดขึ้น: - ผู้ใต้บังคับบัญชา แบบนำตนเองสามารถกำหนดงานและวิธีการการทำงานของตนเองได้

แบบเชิงรับ แบบเผด็จการ ← การใช้อำนาจของผู้นำ → แบบประชาธิปไตย

ภาพที่ 1 ผู้นำที่มีผลต่อการทำงาน (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545)

คุณสมบัติที่ดีของภาวะผู้นำ

1. มีความรู้ความสามารถ การใช้สติปัญญานั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้
2. เป็นผู้ที่มีสังคมดี คำว่าสังคมดีคือจะต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่มีอารมณ์มั่นคง มีวุฒิภาวะ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความสนใจและใส่ใจกิจกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน
3. เป็นผู้มีแรงกระตุ้นภายใน คือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้ นำ เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวให้ผู้ปฏิบัติงานมีความปรารถนาที่จะทำงานนั้นให้เกิดความสำเร็จ
4. เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีผู้นำจะต้องตระหนัก ในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองของลูกน้อง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนมองโลกในแง่ดี

ความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ

การให้ความหมายของคำว่า “ความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ” มีความยากเหมือนกับให้คำนิยามคำว่า “ภาวะผู้นำ” ขอบข่ายอยู่กับการเลือกใช้ตัวแปรเพื่อให้นิยามของคำว่า “ความมีประสิทธิภาพ” ตัวอย่างเช่น พิตเลอร์ เจ้าของทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ได้ให้นิยามความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำในแง่การปฏิบัติงานของกลุ่มว่า “ผู้นำจะมีความมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อกลุ่มของตนสามารถปฏิบัติงานบังเกิดผลดี” ส่วนในทัศนะของเฮาส์ เจ้าของทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมาย ได้เน้นความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาความมีประสิทธิภาพของผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาจึงให้นิยามว่า “ผู้นำจะมีความมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้ติดตามของตนบังเกิดความพึงพอใจ” ในขณะที่กลุ่มนักวิจัยที่มีผลงานเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ได้นิยามความหมายของประสิทธิภาพคือ ความสำเร็จของผู้นำที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขอบเขตภาพกว้างขึ้นในองค์กร

อย่างไรก็ตามแม้ผลการศึกษาค้นคว้าจะพบว่าระยะหลังมานี้มีการใช้เกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่หน่วยงานเหล่านั้นก็ยังคงใช้เกณฑ์ด้านผลผลิตเป็นหลักสำคัญอยู่นั่นเอง เพื่อให้การมองความมีประสิทธิภาพครอบคลุมกว้างและสอดคล้องกับสภาวะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน การประเมินความมีประสิทธิภาพของผู้บังคับบัญชา จึงมองจากความสามารถของผู้บังคับบัญชา ในการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมายที่สร้างความมั่นคงให้แก่องค์กร แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถปรับปรุงองค์กรให้เกิดความยืดหยุ่นพร้อมเสมอต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ด้วยเหตุนี้ให้นิยามความหมายของความมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

1. มีการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมายด้านการเงิน ผลผลิตหรือบริการที่มีคุณภาพ ความสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี
2. มีกระบวนการและการดำเนินการภายในองค์กรที่ราบรื่น มีบรรยากาศของความรักสามัคคีอย่างเหนียวแน่นของกลุ่ม มีความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
3. มีความสามารถยืดหยุ่นต่อปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึงความสามารถของกลุ่มในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้ดี สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกภายนอก

ตัวอย่างความสำเร็จของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. ตัวอย่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจBezos เจฟฟ์ในฐานะผู้ก่อตั้ง Amazon เจฟฟ์เบโซส์เข้าใจเสมอว่าธุรกิจที่ประสบความสำเร็จคือการมุ่งเน้นที่ลูกค้า แม้จะมีการคัดค้านของนักข่าวในคลิบ แต่ Bezos เสนอวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าผู้ค้าปลีกออนไลน์รายใหญ่ที่สุดของโลกจะเป็นอย่างไรและเขาจะนำเสนออย่างไร

2. ตัวอย่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในกีฬาเบสบอล บิลลี่ เบิน (เมเจอร์ลีกเบสบอล) Billy Beane รองประธานบริหารของแอนด์เบสบอล Oakland Athletics เป็นผู้บุกเบิกในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่มีมายาวนานเกี่ยวกับโครงสร้างและกระบวนการด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ขั้นสูงกับกลยุทธ์การสรรหาของกรีทา เพื่อนโค้ชของเขาสามารถระบุการเซ็นสัญญาที่เป็นไปได้ซึ่งคู่ต่อสู้มองข้ามหรือประเมินค่าต่ำเกินไปไม่เพียงแต่ในสนามกีฬาเท่านั้น แต่เทคนิคของเบินยังมีศักยภาพในการใช้งานในโลกธุรกิจอีกด้วย

3. ตัวอย่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการเมือง Barack Hussein Obama เป็นนักการเมืองและนักกฎหมายชาวอเมริกัน และเป็นประธานาธิบดีคนที่ 44 ของสหรัฐอเมริกา ชูซาน ไช้ เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา แสดงความเห็นที่โอบามา “ทำให้ผู้คนรู้สึกว่าคุณคิดเห็นของพวกเขาได้รับการรับฟังและชื่นชม ดังนั้น แม้ว่า คุณจะไม่”ได้เลือกความคิดเห็นของคุณ แต่คุณก็ยังรู้สึกว่าคุณมีค่า นั่นทำให้คุณมีความกระตือรือร้นมากขึ้นที่จะสนับสนุนการตัดสินใจครั้งสุดท้ายของเขา”

4. ตัวอย่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชน เขาเป็นนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนชาวอเมริกันผู้ยิ่งใหญ่ และจะเป็นที่จดจำไปตลอดกาลจากทั่วโลกสำหรับผลงานของเขา Martin Luther King ถือเป็นหนึ่งในผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีชื่อเสียงที่สุดในประวัติศาสตร์ ในปีพ.ศ. 1963 คิงได้ทรงกล่าวสุนทรพจน์ "I Have a Dream" อันโด่งดังโดยจินตนาการถึงอเมริกาที่ผู้คนจากทุกเชื้อชาติอาศัยอยู่อย่างเท่าเทียมกัน

5. ตัวอย่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมสื่อ Oprah Winfrey - "ราชินีแห่งสื่อทั้งหมด" เธอเป็นเจ้าภาพจัดงาน Oprah Winfrey Show ตั้งแต่ปี 1986 ถึง 2011 เป็นรายการทอล์คโชว์ที่มีคะแนนสูงสุดในประวัติศาสตร์ และ Winfrey กลายเป็นชายแอฟริกันอเมริกันที่ร่ำรวยที่สุดในศตวรรษที่ 20 นิตยสาร Time ยกให้เธอเป็นหนึ่งในผู้มีอิทธิพลมากที่สุดในปี 2004, 2005, 2006, 2007, 2008 และ 2009 บทความของ Forbes เมื่อเดือนตุลาคม 2010 ยกย่อง Winfrey ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะเธอสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานของเธอบรรลุตามวิสัยทัศน์ของเธอโดยที่ยังคงดึงดูดใจมวลชน

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นภาวะผู้นำมีความน่าสนใจเป็นอย่างมากในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชามีผลอย่างไรต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ที่มีความน่าสนใจเพราะเป็นการศึกษาด้านพฤติกรรมขององค์กรว่าและมีบุคคลต่างๆให้ความหมายไว้มากมาย คือ ผู้นำคือบุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่มสามารถที่จะจูงใจชักนำหรือชักนำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จแต่ในส่วนของภาวะผู้นำนั้นได้มีคนให้คำนิยามไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความชัดเจนแก่ผู้บังคับบัญชาให้รับรู้ว่าจะทำอะไรจะอะไรให้ความสำคัญภาพความเป็นจริงขององค์กรแก่ผู้อื่นทำให้มองเห็นทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก โดยในส่วนของภาวะผู้นำของผู้บังคับบัญชามีผลอย่างไรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีการแบ่งออกเป็น 2 มิติคือผู้บังคับบัญชาในแง่การใช้อำนาจ เช่น เป็นผู้บังคับบัญชาเผด็จการสูงและมีแนวโน้มใช้อำนาจด้วยคำสั่งและในมิติที่สองคือ การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้บังคับบัญชามีมากน้อยเพียงใดถ้าเข้าไปมีส่วนร่วมมากกับกิจกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดจะเรียกว่าเกี่ยวข้องกันเชิงรุก แต่ถ้าผู้บังคับบัญชายอมปล่อยมืออนุญาตให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างอิสระ เรียกว่าเกี่ยวข้องเชิงรับ เมื่อนำทั้ง 2 มิติมารวมกัน จะเกิดเป็นรูปแบบของผู้บังคับบัญชาที่มีผลต่อการทำงานต่างกันถึง 4 แบบคือ 1. ผู้บังคับบัญชาแบบอำนาจเด็ดขาด 2. ผู้บังคับบัญชาแบบไร้อำนาจ 3. ผู้บังคับบัญชาแบบสร้างอำนาจ 4. ผู้นำแบบมอบอำนาจเบ็ดเสร็จ ทั้งหมดนี้คือ 4 แบบที่เมื่อนำทั้ง 2 มิติมารวมกัน แต่ในแบบต่างๆก็จะมีทั้งข้อดีและข้อเสียใน

แบบของตัวเองและที่ขาดไปไม่ได้เลยคือคุณสมบัติที่ดีของภาวะผู้นำและควมมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำโดยคุณสมบัติของภาวะผู้นำได้ถูกแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1. มีความรู้ความสามารถ ในการใช้สติปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ 2. เป็นผู้มีสังคมดีคำว่าสังคมดีคือต้องมีลักษณะของการเป็นผู้นำที่มีอารมณ์มั่นคงมีวุฒิภาวะ มีความเชื่อมั่นในตัวเองเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 3. เป็นผู้มีแรงกระตุ้นภายใน คือ มีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจที่จะโน้มน้าวให้ผู้ปฏิบัติงานมีความปรารถนาที่จะทำงาน 4. เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองของกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีแต่ในส่วนของควมมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ มีความยากเหมือนกับให้คำนิยามคำว่าภาวะผู้นำเพราะขึ้นอยู่กับตัวแปรซึ่งมีคำนิยามที่หลากหลายเช่น ผู้นำจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อกลุ่มของตนสามารถปฏิบัติงานบังเกิดผลดี, ผู้นำจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อผู้ตามของตน เอาความพึงพอใจ ซึ่งกลุ่มนักวิจัยที่มีผลงานเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ได้ให้คำนิยามไว้ว่าความสำเร็จของผู้นำที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขอบเขตภาพกว้างขึ้นในองค์กร แต่ในขณะเดียวกันก็ 3 ารลดปรับปรุงให้องค์กรให้เกิดความยืดหยุ่นพร้อมเสมอต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ด้วยเหตุผลนี้ความหมายของควมมีประสิทธิภาพของภาวะผู้นำจึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1. การบรรลุเป้าหมายด้านการเงิน ผลผลิตหรือบริการที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี 2. มีการดำเนินการภายในองค์กรที่ราบรื่นมีบรรยากาศของความรักสามัคคีอย่าง เหนียวแน่นมีความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ 3.สามารถยืดหยุ่นต่อปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึงความสามารถของกลุ่มในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประสบความสำเร็จได้ดีซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกภายนอก

เอกสารอ้างอิง

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บุ๊คลิงค์.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). *ภาวะผู้นำ. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 5 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders: The strategies for taking change*. New York: Harper and Row.

Dejnozka, E.L. (1983). *Education administration glossary*. Westport. Connecticut: Greenwood

Fiedler, F.E. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York: McGraw - Hill.

Hemphill, J. K. & Coons, A. E. (1957). Development of the Leader Behaviour Description Questionnaire. in Stodgill, R. M. & Coons (eds.) *Leader Behaviour: its Description and Measurement*, Bureau of Business Research. Columbus: Ohio State University.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York: Free Press.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารชัยมงคลปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น

1.1 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของภคสิริ แอนิหน (2563) ผลการวิจัยพบว่า...

1.2 ภคสิริ แอนิหน (2563) กล่าวว่า...

1.3 ... consistent with the research of Paksiri Aenihon (2020) the research results found...

1.4 Paksiri Aenihon (2020) explains to...

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นมนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (มนตรี วรภัทรทรัพย์, 2563)

2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระปิฎกโกศล และมนตรี วรภัทรทรัพย์, 2563)

2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระปิฎกโกศลและคณะ, 2563)

2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าอ้างอิง).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวิระ, ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่(ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ภาคศิริ แอนิหน. (2563). การสร้างค่านิยมสุจริตของวัดและชุมชนจังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(3), 178-186.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์, วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, // เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์: // สำนักพิมพ์.

ภาคศิริ แอนิหน. (2564). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ภาคศิริ แอนิหน. (2562). การสร้างค่านิยมสุจริตของวัดและชุมชนจังหวัดเพชรบุรี (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระปิฎกโกศล. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี, // จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง.// (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ).// ราชกิจจานุเบกษา.// เล่ม ตอน.// หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์, วัน เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหา
นั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว
พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้
ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิง
ปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

..... คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

..... คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุนองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt)

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt)

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt)

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทาน. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis.
Statistics used for data analysis.
Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

- 1. (16 pt)
- 2. (16 pt)
- 3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative

and qualitative). Data analysis (quantitative and qualitative). Statistics used to analyzed the data.

.....

.....

.....

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation

.....

Discussion (18 pt)

(1.6 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.

Body of knowledge (18 pt)

(16.pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt)

Operational Recommendations (16 pt)

Recommendations for Next Research (16 pt)

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16.pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA)
References in contents and at the end must be consistent.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความ
วิชาการ.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบAmerican Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

.....

.....

.....

.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Content (18 pt)

(16.pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

Conclusion (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA)

References in contents and at the end must be consistent.

.....

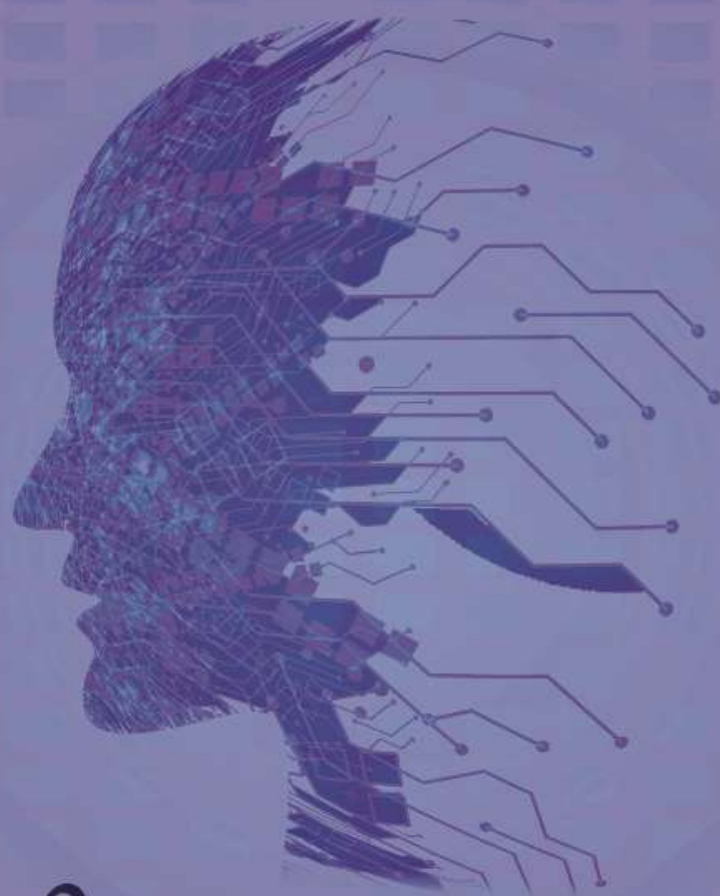
.....

.....

.....

.....

.....

วารสารชัยมงคลปริทรรศน์
Journal of Chaimongkol Review